Spetsiaalne fond

Toimetus
Pikk tän. nr. 54/56, Tallinnas
Kõnetunnid kella 10—12 ja 5—7
Peatoimetaja telefon nr. 82
Päewauudiste osakond nr. 3-09
Toimetusel üldine „ 23-73

Telefonid erakorterites:
Peatoimetajal nr. 7-..
Wastutaw toimetajal „ 6-64
Päewauudiste osak. toim. „ 3-81
Ärijuhil „ 4-..

WABA MAA

Ilmub hommikuti.
Peatoimetaja Ado Anderkopp.

Üksik number 3 marka
Tellimise hind:
1 kuu postiga 75 m., postita 68.—
2 „ „ 150 „ „ 138.—
3 „ „ 225 „ „ 204.—
Wäljamaale 200 mrk. kuus.
Aadressi muutmine 20 mrk.
Tellimisi wõtawad wastu Eestis kõik postkontorid ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Kontor Harju tän. nr. 43. Awatud kella 8—5. Telefon 3-40
Ärijuhatus ja arwepidamine Pikk tän. nr. 54/56. Tel. 3-53
Ärijuhi kõnetunnid kella 9—11 e. l.
Tellimiste ja lehtede ärasaatmise asjus pöörata — telefon 22-11

Hinnata lisaandeb:
Piltidega nädalleht „Esmaspäew“ — iga esmaspäew; põllutöölisa „Maamees“ — iga neljapäew.
Tarwitamata jäänud käsikirju ilma sellekohase soowita alal ei hoita.
Aadress kirjadele ja rahasaadetustele: „Waba Maa“ Tallinnas.

Kuulutuste-hinnad: kuulutuste küljedel 4 marka mm. ühel weerul, lehe eesotsas 8 marka ja tekstis 10 marka. Kohaotsimise kuulutused poole hinnaga.
Kuulutused ära anda kella 4-ni ilmumise eelpäewal.

Nr. 1 (1210) Teisipäewal, 2. jaanuaril 1923 a. 6. aastakäik.

Raamatukogu D 44

Wabadussõjas langenud kangelaste mälestamine homme kell ½11 hommikul.

Selleks, et meelde tuletada ja austada neid kangelasi, kes annud meile wabaduse ja iseseiswuse, ohwerdades sealjuures oma elu, peatume oma töös ja liikumises homme, 3. jaan., punkt k. pool 11 hom., pead kattest wabastades, 2-ks minutiks, et silmapilgukski igaüks weel kord nende suuri teeneid meie kodumaa ajaloos meelde tuletada.

Wabariigi walitsuse otsusel ja siseministri korraldusel järgneb kogu wabariigi tehastes, raudteel ja laewadel liikumises, antud wile järele 2-minutiline seisak.

Tallinnas ja linnades, kus sõjawäge asumas, korraldatakse k. pool 11 hom. sõjawäeline leinaparaad. Alguseks antakse teada suurtükki kolme pauguga, millele järgneb kirikukellade helistamine ja siis 2-minutiline üldine seisak.

10 miljoni marka Tartu uute koolihoonete ehitamiseks

on Tartu linnawalitsus riiklikult koolihoonete ehituslaenu kapitaali komiteelt palunud. Laenuandmise küsimus tuleb otsustamisele komitee koosolekul, mis jaanuarikuu esimestel päewadel ära peetakse.

Teedeminister nõuab ehitustööde hoolikamat täitmist.

Teedeminister juhib wiimases käsukirjas omale alluwate peawalitsuste tähelpanu selle asja peale, et peawalitsused küllalt hoolikalt oma peale wõetud ehitustöid ei täida, eriti aegsasti ettewalmistusi ei alusta, millo tagajärjel ehitused küllalt parajal ajal walmis ei saa. Selle tagajärjel kannab riik sagedasti mitmekordset kahju.

Tulewikus nõutakse rohkem järelwalwet oma kohustuste üle.

Metskonnad warustatakse raud rahakastidega.

Kuna praegu mitmetel metskondadel suuremad riigi rahasummad käes hoida, mida niipea ei saa ära saata, teeb peaaegu igal pool raskusi see asjaolu, et puuduwad wastawad rahahoidmise kohad.

Et sellega ühendusesolewaid soowimata nähtusi ära hoida, kawatseb metsade peawalitsus lähematel aastatel metskondi raud rahakastidega warustama hakata. Tulewa-aastses eelarwes on juba selleks sammud ette nähtud.

Senini, kui kastid weel muretsemata, tuleb aga hoida metsaülematel riigiraha wõimalikult lahus oma rahast.

KOGU E.W. KANTSELEI · TALLINNA KESKRAAMATUKOGU ARHIIV-RAAMATUKOGU

Pärnu-Tallinna raudtee aktsionäride koosolekuks luba antud.

Kaubandus-tööstusministri poolt on lubatud 19. weebr. Pärnu-Tallinna kitsarööpalise raudtee aktsionäride peakoosolekut ära pidada. Selle koosolekuga, kui mitte muud, siis wähemalt tehakse selgeks, kes on seltsi aktsionäride peaesitajad, et nendega walitsusasutused wõiks läbi rääkida.

Sealjuures ei wõeta sellega ka weel wõimalust wabariigi walitsusel raudteed endale osta, sest seltsil senini mingit kontsessiooni raudtee jaoks pole muretsetud.

Leenini terwis jälle halb.

Kõigile ootamata puudus 10. nõukogudekongressilt Leenin. Oma kõnes teatas Kamenew, et Leeninil ei olnud wõimalik kongressist osa wõtta wäsimuse tõttu. Seega oleks Leenini terwis jällegi halwenenud, sest arstid olewat ettekirjutanud puhkust ja loobumist waimlisest tööst. Wiimast korda esines Leenin 1922. a. oktoobrikuus.

8. üleilmline postikongress.

8. üleilmline postikongress peetakse ära 1923. aastal juunikuul Stokholmis. Kongressi koosolekute kohaks on Rootsi parlamendihoone. Kongressi awamine sünnib pidulikult, sest kongressi awamise päewal pühitseb liit ka oma 50-aastast juubelit. Praegu on üleilmlises postiliidus 70 riiki ja asumaad, kelledel oma post. Rootsi postiwalitsus korraldab külalistele ka turwustamisreisi kogu Rootsimaal. Kongressist osawõtjate arw oleks 200. g.

1, 3 ja 5 margalisi paberrahasid Eesti Pank enam wälja ei lase.

Nende sunduslik metallraha wastu ümberwahetamine kuulutatakse wälja weebruari lõpul, ühe aasta jooksul. Uued 100-margalised paberrahad lastakse wälja weebruari keskel.

Hiljuti riigikassa poolt wäljalastud 1-he, 3-me ja 5-margalisi metallraha on tellitud kolm korda rohkem, kui sellewäärtuslisi paber-rahasid üldse liikumas. Peale jõulupühi saadeti metall-wahetusraha wälja ka weel Haapsalu, Walka, Wõru ja Petseri Eesti panga osakondadesse, nõnda, et see igalpool riigis, peale Saaremaa, kuhu halwad postiolud saatmist seni takistanud, juba saadawal on.

Nüüdsest peale Eesti pank uusi ja ka liikwelkoondunud 1-, 3- ja 5-margalisi paberrahasid enam wälja ei lase, sest et sellewäärtuslisi metallrahasid tarwilik hulk juba olemas.

Uute 100-margaliste paberrahade trükkimisega ja kaidlikkaatmisega jõuab riigikassa weebruari keskpaigas lõpule. Seega oleks siis ka 10-, 25- ja 100-margaliste paberrahade esimese wäljaande asemel uued paremad paberrahad olemas.

On kawatsus 1. märtsil s. a. wälja kuulutada, et sellest algades ühe aasta jooksul kohustada sunduslikult kõik 1-, 3- ja 5-margalised paberrahad metallraha wastu ja kõik 10-, 25-, 50- ja 100-margaliste esimeste wäljaannete paberrahad uute wäljalastud paberrahade wastu ümber wahetama.

Läti walitsuse kriis.

Läti walitsuse kokkuseadmise on riigipresident oma peale wõtnud peale Pauluki moodustamise lahtiütlemist. President on wiimased päewad erakondade esitajatega läbirääkimisi pidanud, et igakülgselt seisukorda selgitada. Peale selle usaldaks president walitsuse moodust. ühele wõi teisele isikule. Põllumehed on teatanud, et nemad pahempoolsete sotsiaaldemokraatidega ühes walitsusse ei lähe.

Sellepärast arwatakse, et Lätis ainult weel pahempoolset walitsust moodustada wõiks.

Mussolini uuendused.

Mussolini kawatseb pikendada sõjawäeteenistust järgmisel aastal praeguse 12 kuu pealt 18 kuu peale. Samuti on koolides uued reformid kawatsusel. Usuõpetuse peale hakatakse suurt rõhku panema. g.

Krassin tahetakse kohtu alla anda.

Wiiburist saabub teadete järele on Wene kommunistliise erakonna keskkomitee Buharini kaebtuse põhjal nõudnud Krasini kohtu alla andmist. Temale pannakse süüks kommunistliise erakonna pahemtiiwa diskrideerimist, mis sisaldab teated, mida Krasin 1922. a. oktoobrikuus ajakirjanikkudele jutuajamisel annud. Krasinile on kuu aega antud seletuste andmiseks. Jutuajamine oli Urquhardtiga lepingusõlmimise puhul, kus ajakirjanikud palusid Krasini arwamist, mis seisukoha wõtawad lepingu puhul kommunistliise erakonna pahempoolsed mõjuwamad jõud, kes walitsusega wastasrinnas. Krasin andis selle juures irooniliselt mõista, et ei tule isearalisi rõhku panna pahempoolsete liikmete wäljaastumiste peale. Neid tarwitab nõuk. walitsus ainult isemiseks abinõuks.

Perekonnaleht „Kodu“ IV aastakäik

Weel täna

astuge lähemasse postkontorisse tellige omale Perekonnaleht „KODU“ 1923. a. peale. Posti kaudu tellimine on kõige hõlpsam ja kättesaadawam, ning ei lähe lugejale kallim maksma kui otsekohe tellides

„KODU“

ilmub ka käesolewal 1923. aastal 2 korda kuus **hulga piltidega** päewasündmustest, tegelastest, rahwaelust jne., ning mitmekesise lugemismaterjaaliga. Paljude lugejate poolt awaldatud soowile wastu tulles on toimetus ajakirja sisu märksa suurendanud ja selle tõttu ilmuwad igas nris kaks suuremat juttu, millest üks pikem walitud romaan. Esimesest 1923. a. nrist peale hakkab ilmuma kuulsa **Ameerika naljakirjaniku Mark Twain'i jutustus „Tom Sawyeri imelikud juhtumised“** kunstnik A. Albo tabawate joonistustega, mida ükski kirjanduse ja humoori sõber ei jäta lugemata. Ühenduses olles paremate wäljamaa kunsttrükiasutustega tahab „Kodu“ tuua käesolewal aastal **kodumaa kunstnikkude tööde wärwilisi reproduktsioone.**

Püüdes oma lugejatele kirjandust kättesaadawaks teha, muretseb „Kodu“ kõigile aastatellijatele raamatud kuni 20% hinnaalandusega. Kõik tellijaid saawad hinnata kaasandena **suure laua- ja seinakalendri.**

Tellimishind:
aastas (24 nrit) Mrk. 500 —
pooles „ 12 „ „ 250 —
weerand „ 6 „ „ 125 —
Üksik Nr. Mrk. 30 —

Tellimisi wõtawad wastu kõik postiasutused linnades ja maal. Üksik-nrid müügil raamatukauplustes, ajalehemüüjatel ja raudtee raamatukapides.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Lai tän. 38, Kõnetraat 18—66.

La-Mancha tunneli ehitus.

Palju on räägitud ühendusest Inglise ja Prantsuse wahel tunneli kaudu, mis La-Manche merikitsuse alt läbi läheks. Kuid mitmesugused takistused ei lasknud kawatsust teostada.

Nüüd tulewad teated, et Prantsuse kaubanduskoda omalt poolt arwamist awalda-

Tallinna notaarius
J. Kristelstein
kuulutab sellega, et 1. jaanuarist 1923 a. tema kontor asub
Wana Posti tän. nr. 6,
Kõnetr. nr. 464 ja on awatud igal äripäewal kella 9—3.

nud, et ehitus mitte üle miljardi maksma ei lähe ja et tööd seitsme aasta jooksul lõpetada wõib. Raha muretsemine ei tegewat mingisugust raskust.

Narutowiczi tapja kohtus.

Saabud teadete järele pidi Poola presidendi Narutowiczi tapja Newiadomski protsess algama 29. wõi 30. detsembril. Poola walitsus oli küsimust arutanud, kas tapjat mitte sõjawäljakohtu alla anda. Selgus aga, et poliitilised kuriteod sõjawäljakohtu alla ei kuulu ning uue seaduse järele tapjat ähwardab **surma otsus.** Kohut peetakse ringkonnakohtu ruumides. Pealtkuulata tahtjaid on wäga palju. Pääsetähti antakse parlamendi saadikutele, senaatoritele, wäljamaa esitustele, sõjawäe-adwokaatidele ja ajakirjanikkudele. Korda peab politsei.

Tapja on adwokaatide kaitsest lahti ütelnud ning kaitseb ise ennast. Selleks kirjutab ta kaitsekõne walmis, mille kallal ta juba mitu päewa töötab.

Narutowiczi mõrtsukas surma mõistetud.

London, 31. dets. Warssawist teatatakse: President Narutowiczi mõrtsukas Newiadomski mõisteti surma. Eta.

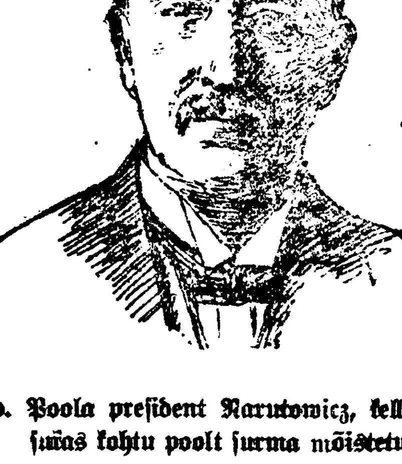

End. Poola president Narutowicz, kelle mõrtsukas kohtu poolt surma mõistetud.

Briti saadik Balti riikides Riiga jõudnud.

Briti saadik Eestis, Lätis ja Leedus hr. John Waughan jõudis laupäewa hommikul Riiga. Wastu wõtmas olid Briti saatkonna esitajad ja Läti wälisminister.

Inglise saadiku ülendus.

London, 1. jaan. Uueaasta puhul on endine Briti minister Eestis ja Lätis, Wilton Püha Michaeli ja Geo... ...du rüütlik nimetatud. Eta.

Kinoteater „Royo“ Wiru ...

... seeria „Meriröövlid“ Kinoromaan 6 seerias ja 36 jaos. Eddi Polo Fatti 2 jaolises komöödias „Fatti suwekorteris“

Kohtuministri lahkumine.

Üheks põhjuseks üks armuandmise lugu.

Wiktorowib Koni, kunagine Wene kohtutegelane, kes praegu Peterburis kwartaalt intelligentsi oma alalise leotusrikkusega ahwab wahikeid päewi kanda, kirjutas kord oma mälestustes, et ta Preisimaal kohtuniku tabanud, kes seletanud, et parem on mitu süütud trinest süüdlaseks mõista, kui et mõni üks tõsine süüdlane terwe nahaga pääseks.

Waene saksland, ütleb Koni juurde, et teadnud, et tema rahwusest walitseja Wene troonil, Katariina II., Prantsuse rewolutsioonieelsete wabamõtlejate eeskujul ütelnud oli just wastupidist, nimelt, et parem jäägu üheksakümmend üheksa süüdlast karistamata, kui üks süütu kannatama peaks.

Meie ei saa oma kohut kunagi Preisi kohtuniku eeskujuga mõõta. Kuid inimene on ekslik, ning ebaõiglus on ka tema käed teinekord seadusega nõnda seotud, et midagi parata ei ole, otsus tuleb ikkagi karm, mida peaks parandama.

Selleks ongi loodud armuandmisinstituut, kus teistel wõimudel, olgu kas kõrgemal walitsewal wõimul, nagu see meil praegu wabariigi walitsusel, wõi jälle seadusandlikul asutusel, nagu mitmel pool Shweitsis, õigus on karistust, mida kohus määranud, kas kergendada wõi sootuks ära jätta.

Siin talitab armuandja asutus oma äranäandmise ja südametunnistuse järele, kusjuures rehkendada tuleb arusaamisega, mis rahwal, seltskonnal, awalikul arwamisel asja kohta olemas. Kui seal tuntakse, et karistus üleliigne wõi liig karm on, siis on põhjus seda muuta. Sest muidu muutub karistatu kannatajaks. On aga rahwas, awalik arwamine teisel arwamisel, siis ei saa armuandmist olla, siis peab seadus oma karmusega tööle asuma.

Kuni riigikoguni olid armuandmisõigusjad asutawa kogu, majesteedi, enda käes. Asutaw kogu oli siin kõik: tema andis seadusi, tema walitses, tema wõis tarbekorral ka kogu kohtumõistmise riigis enda kätte wõtta. Kuid ta leppis ainult armuandmistega.

Seda tegi asutaw kogu aga wäga sagedasti. Olid erakorralised ajad, inimesed olid nõrgad. Puudus paljudel kootud, et Eesti jalad alla saab. Sõda oli aga tarwis pidada, ja seda ei saanud muidu, kui karmi käega. Erakorralised kohtud karistasid palju, karistasid raskelt. Asutaw kogu püüdis siin rahwa meeleolu tabada, ja parandada, mida parandada sai.

Põhiseaduse jõusseastumisega läks armuandmine walitsewa wõimu, wabariigi walitsuse, kätte. Temale esitatakse sellekohased palwed, tema otsustab, kas anda armu wõi ei. Üksi ei saa seda otsust enam muuta, tema järele talitatakse lõpulikult.

Walitsus on mitmel korral armu andnud. Mõnel puhul ei ole ta aga püüdnud rehkendada meeleoluga, mis rahwas ja awalikus arwamises maad wõtnud, waid on otse selle wastu käinud.

Nõnda kuulsime ühest armuandmisest, mida sõjaminister kindral Soots walitsusele ette pani ja ka läbi surus. See on intendant Wende asi, keda sunnitööle mõisteti kohtu poolt. See armuandmisotsus ei wastanud meeleolule, walitsus oli siin wastupidi talitanud.

Nüüd on teine juhtumine maad leidnud. Endine kaubandusministeeriumi ametnik Bernhard Kiesel, kes ringkonnakohtu poolt esiti wiieks aastaks wangiroodu mõisteti, missuguse karistuse kohtupalat kolme aasta peale üheendas, on peale aastase kinnioleku wabariigi walitsuse poolt armu saanud.

Kui arwesse wõtta, missugune meeleolu selle kohtuprotsessi puhul walitses, kui meelde tuletada, kuidas terwe kohtuotsuse puhul asja walgustati, kui B. Kieseli tegewus ühemeelelt hukkamõistmist leidis, siis pidi walitsus omast sellega rehkendama. Sellest meeleolust ei oleks tohtinud mööda minna. Nüüd on aga walitsus armu andnud. Rahwa arusaamisele ja awalikule arwamisele on see kohtlemata hoop ja õige kibe hoop.

Kuid asi ei lõpe sellega. On kuulda, et üheks kohtuministri, hr. Jaak Reichmanni, lahkumispõhjuseks peale teiste ka see armuandmisotsus on. Walitsus on kuuldawasti otsuse teinud kõigi nõusolekul, peale kohtuministri ja wälisministri, kes wastu on olnud.

Kuna asja ettepanija siin kohtuminister oli, kes ise seaduslikes arwamisel seisis, et armuandmispalwe tagajärjeta tuleb jätta, siis tuleb kiita, kas walitsus ka selles asjas õieti ja otstarbekohaselt on talitanud.

Kuidas sünniwad mujal ilmas sarnased asjad? Wenemaal, kus armuandmispalwed leidsid otsustada alt ja tema kantselei kaudu sisse anti, sündis nende üle otsustamine ikkagi kohtuministri arwandel. Hollandis peab kuningas armuandmise puhul enne kõrgema kohtu otsuse ära kuulama; Rootsis kuulab kuningas enne otsusemõistja kohtuniku arwamise ära, kuna suuremate karistuste puhul isegi kõrgema kohtu seisukoht tarwilik on.

Prantsusmal tõmbab president asjaotsustamiseks appelatsioonikohtu kaasa; Inglismaal annab kuningas armu ainult siseministri otsust ära kuulates, kusjuures siseminister asja eest ka wastutust kannab ja otsust oma allkirjaga kinnitab. Iirimaal andis armu seni lordleitnant, olukeks wõttes peasekretääri arwamist, kusjuures tarbekorral lord-kantsler, ja isegi mõnikord Inglise lord-kantsler appi kutsuti.

Nendest näitustest selgub, et hr. Jaak Reichmann õigust oli nõudma, et tema arwamisega rehkendataks, iseäranis just sel juhtumisel, kus ta armuandmise wastu oli. Et tehtud seda mitte, sest tema põhjendused, mis kohtu autoriteedile ja samuti ka walitsusele ükskõik ei ole, tähele panemata, kas ei olnud see põhjuseks, et kohtuminister lahkumispalwega tulema pidi? Kahtlemata.

Ka selles küsimuses ei ole walitsus otstarbekohaselt talitanud. Kogu asjas on aga halba, wäga halba teed käidud. A. A.

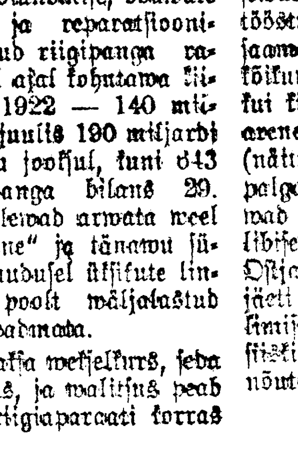
Õnnelikku
uut aastat
soowib
oma sõpradele
„Fru-Fru"

Saksa majandusest.

Inflatsiooni- ja elukallidusprobleem. Uued kalkulatsiooni-metoodid. „Die Flucht aus Mark." Uus dewiiside-seadus.

Eldor Fühlmann.

I.

(Meie Saksamaa kirjasaatjalt.)

On tihti kuulda ja lugeda, et marga ümberwäärtumise põhjuseks suuremalt jaolt halwe Saksa rahaasjandus ja üleliigne paberraha olla. Weel nüüdki tuuakse wälja wana „naiiw" kwantiteedi-teooria ja püütakse riigipanga bilansi suhteliselt elukallidusе index-numbritega kokkukõlastuse wiia. Sõdikatse n. n. „Warenseite" ja „Geldseite" üle, s. t. selle üle, kumb rohkem elukalliduse peale mõjuda, kas produktsiooni wähenemine wõi uute rahapaberite trükkimine. Teiselt poolt seatakse üles indexnumbrite alusel rahaliikuse sisemise ostujõu kurwe ja tõendatakse, et sellega kindlas suhtes ka rahwuslik wekselkurss areneda (prof. Cassel). Wiimasel teoorial paistab esialgul küll rahwuswahelisele kaubandusilmale õige suur praktiline tähtsus olewat, lubades teoreetiliste ostujõu-pariteetide tabelite põhjal wälja kalkuleerida, kust riigist ja kuna kõigeodawamini kaupa osta saaks. Prof. Keynes näitab aga omaltpoolt („Euroopa ülesehitamine" nr. 1. „Manchester Guardian Commercial'i" lisaandes), et seesugusel pariteetide wäljarehkendamisel ainult relatiiwne tähendus wõib olla, kuna sisemaa produktide wäärtus, millest rahwuswahelisel hüwedewahetusel suuremat tähtsust ei olla, natsionaalse wekselkursi langemisel, aeglasemalt kaasa tulla ja sellega terwe pariteetide-teooria „wiljakusetaks" teha.

Üldiselt wõetud, on kõik need teooriad, ulates kwantiteediteooriast peale, igaüks oma waatepunktist arusaadawad ja õiged, kuid sellejuures täiesti „wiljakuseta". Rahaprobleem on sama hinge- ja usaldusprobleem kui usk ja armastus, kus kunagi midagi „absoluutset" olla ei wõi ja kõik teooriad lähewad ühe ja sama peale wälja — nad on kõik relatiiwsed ja olenewad lõpuks lihtsast pakkumis- ja nõudmisseadusest, rahwamajanduste kooperatiiwprintsiibist ja wekselkursside suhtes lõpulikult rahwuslikust üldbilansist — maksubilansist. Kui maksubilans aktiiwne, pole ka walitsusel mingisugust põhjust uut paberraha „sünnitada". Inflatsioon ei ole siin mitte enam, nagu prantslased tõendawad, wekselkursi haiguse põhjuseks, waid selle tagajärjeks — tema otsekoheseks põhjuseks on passiiwne maksubilans.

Ülemäärane paberraha trükkimine arenes Saksamaal suuremal mõõdul wast 1919. a. peale, kus walitsus oma wäljaminekuid enam korralistest rahwasissetulekutest katta ei jõudnud. Ilmusid wäljaminekud, mida ennem ei tuntud, nagu tööta töölistele abiandmise, odawate toiduainete muretsemise ja reparatsioonimaksude suhtes. Wäljalastud riigipanga rahapaberite hulk on wiimasel ajal kohutawa kiirusega tõusnud, nii mais 1922 — 140 miljardi, juunis 160 miljardi, juulis 190 miljardi ja nüüd, wiimase nelja kuu jooksul, kuni 643 miljardini (wiimane riigipanga bilans 29. nowembrist); siia juurde tulewad arwata weel n. n. „Dahrlehnskassenscheine" ja tänawu sügisel, riigipanga krediidi puudusel üksikute linnade ja tööstusettewõtete poolt wäljalastud maksuwahed — mille hulk teadmata.

Mida rohkem langeb Saksa wekselkurss, seda suuremaks paisub elukallidus, ja walitsus peab inda nüüd sellepärast, et riigiaparaati korras hoida, uusi maksuabinõusid wälja andma. Mida äkilisemalt tõuseb aga elukallidus, seda wähemaks jääwad suhteliselt [illegible], — nii et lõpuks riigimajandusel igasugune põhi jalgade alt ära kaob. Niisugustes oludes on riik weel palju halwemates oludes kui üksik eramajandus.

Ka elukalliduse tõusmise suhtes peab praegu nii mõnigi [illegible] ja aktiiwse maksubilansi [illegible] juhtumisel ainult sõjaaegset inflatsiooni wõib seletada), wõib olla, õige teooria kolikambrisse heidetud saama. Nii näituseks prof. Brioni ja Liefmanni inflatsiooni kui raha ostujõu paisumise (Aufblähen der Kaufkraft) teooria üksikmajanduste sissetulekute (Einkommen) paisumise puhul. Wõimatu on praegu raha ostujõu suurenemisest ehk paisumisest rääkida, kus mitte ostjad hindasid ei määra, waid müüjad ja ostjad (faktiliselt praegu Saksamaal aga müüjad üksi). Raha ostujõud ei arene mitte iseenesest, waid on kauba pakkumise ja nõudmise tagajärg. Teda ei wõi sellepärast ka mitte paisutada! Waid lõppude lõpuks ja ka siiski paremal juhtumisel! ainult mööta. Hindademööt saab seaduslistes maksuabinõudes wälja antud ja on hüwedehinnad kõrged, siis on nende ostujõud wäike, ja wastupidi.

Praktiliselt oleneb Saksamaal praegu hindadeliikumine hoopis isewiisil, igasugustele teooriatele risti, otse wekselkurssidest! Müüduandwad wäikekaubanduse hindadele, mille järele üksik kodanik ka elukallidusest aru saab, on suurkaubanduse ja tööstuse hinnad — mis omakorda ilmaturu hindadest olenewad. Ja neid määrab ära omakorda rahwuswaheline wahetusabinõu ja mõõdupuu — dewiis, — jällegi natsionaalne rahaüksus, mis nüüd ilmaturul ise hindamise alla tuleb. Hindab teda lõpulikult maksubilans, nagu eelolewas artiklis ära näeme.

■

Mis sünnib nüüd Saksa töösturiga, eksportööriga praeguste asjaolude sunnil? Puuwilla, tooresmetallide, keemiliste ainete hinnad, mida wäljamaalt sisse weetud, kõiguwad ühes wekselkurssidega. Kuidas kaitseb ennast Saksa tööstur wõimalikkude kahjude eest, kaubahulga ja tegewuskapitaali alalhoidmise suhtes?

Juba 1819. aastast peale müüs tööstur wäljamaale kaupa osalt ka oma dewiisides, osalt wabahindade süsteemiga (n. n. Hausseklauselitega). Wiimane oli produtseerimise ajal korduwa raha ümberwäärtumise wastu mõeldud, kuna esimest suurema walmima kasusaamismõttes tarwitati. Ikka edasi kaguneva rahaasjandusega arenesid nüüd aga wälja, ka sisemaa jaoks, hoopis uued kalkulatsioonimetoodid, millega kapitaali ärakadumist, kaupade-kwantumi wähenemist ja üldist majanduslist kokkulangemist ära hoida püüti. N. n. libisewad (gleitende) hinnad kalkasid suurema osa töösturitele ikka möödapääsemata tarwiduseks saama, sest ka alalist palgakõrgendust ja teisi kõikuwaid wabriku tegewuskulusid oli wõimatu kui kindlat tegurit kalkulatsiooni wõtta. Siin arenesid kuld- ja pabermarga kombinatsioonid (näituseks tooresmaterjaali hind kuldmarkades, palgad ja muud sisemaa-walutas maksetawad kalkulatsiooniosad — pabermarkades) ja libisewad hinnakirjad dewiiside-kursi järele. Ostjalt nõuti osamaksu kindla hinna järele ja jäeti järelejäänud osa „freibleibend", nõuti tellimisel terwe hind sisse ja kirjutati lepingusse siiski järelmaksu — klausel, ja — järelmaksu nõuti isegi ilma klauselita.

Hetäär Sonnika.

Vicente Blasco Ibanezi romaan. 29

Oo, Room! Oo, Aafrika! Ihkan kiiremini seda wiimast kokkupõrget, seda suurimat jõudubepingutust. Saagu minu rahwas ilmawalitsejaks. Ma wihkan oma kodumaa rikkaid. Hoolimata häbistawast kaotusest, on nad õnnelikud, sest neile on wõimalus jäetud kaubelda ja laewu hõbedaga täita. Meie aga tahame walitseda ehk jälle surra...

Need armetud kaubitsejad ei mõista sellest aru saada, et sellest wähe, kui inimene rikas, ja et tarwis on käskida ja hirmu äratada.

Kartaago kodanikud suudawad ainult oma maa-alal sõdida: nad ei julge sõjariistu kanda ja pole nõus kuudekaupa waenlase maad mööda marssima. Oma suures rahaarmastuses ei taha nad palgalistele sõduritele palju maksta.

Sellepärast tõigi Hammilkar meid poolsaarele, kus Kartaagole uued sadamad ja kaubaturud saadi. Siis pöördusid Hannibali pilgud kaugete mägede poole ja tundus, kui näeks ta määratuid barbaride rahwahulge, kes nende mägede taga elasid, karju hoidsid ja küttisid.

— Hammilkar langes parajasti siis, kui ta unistused peaaegu teostunud olid, — tähendas ta kurwalt. — Suur sõjawägi oli olemas wõitluseks Roomaga ja ka warandused, mis wõimaldasid sõjapidamist Aafrika kaupmeeste kaasabita.

Nüüd tahan mina Kartaago igawest waenlast häwitada.

Kuule mind, kreeklane! Ükski pikendas ma esimesena oma kawatsuste. On kätte jõudnud wiimase wõitluse tund.

Pea saab Room teada, et on olemas Hannibal, kes temale Sagunti ärawõtmisega wäljakutse wiskab.

— Sinul, aafriklane, on seks liig wähe jõudu. Sagunt on tugew. Ma tulin Uuest-Kartaagost ja nägin seal ainult elewante — sinu isa sõjawäe jäänuseid ja Numiidia ratsawäge, mida oma Aafrika sõpradelt olite saanud.

— Sa unustad iboerlasi ja kelt-iboerlasi. Ka nemad tulewad Sagunti ära wõtma. Maa on waene, kuid linnas pole rikkustel otsa. Ma tutwunesin temaga hästi. Seal jätkub moona ja waranduse seks, et sõjawäge aastatekaupa üleval pidada. Hannibalil saab kerge olema kaubitsejate ja põlluharijate riki ära wõita.

— Ja siis, mis teed [illegible]dasi?

Aafrikalane ei wast[illegible] ta oli habeme rinna wastu surunu[illegible] tas saladuslikult.

— Sa waikid, Ha[illegible]...

Ja kuigi linn sinu [illegible] peaks langema, ei wõida sa omati midagi sellega. Roomlased tõstawad sinu, kui lepingumurdja wastu, protesti. Kartaago senat neab sind ära, määrab su pea eest tasu ja annab su sõduritele käsu sulle mitte alluda. Ja sa jääd wist ehk jälle oled sunnitud jooksik-orjana mööda ilma hulkuma.

— Ei! — hüüdis Hannibal wäljakutsuwalt. — Kartaago ei wõta m[illegible] tu midagi ette. Ta saab nõus ole[illegible] sõdida.

Seal on mul määrat. [illegible] oidjaid: see on sõdaihkaw lihtrahw[illegible] röö- wimiswõimalust ja saaki p[illegible] poolt on ka sealinnade e[illegible]nikud, ke[illegible] kan poolsaarelt saadud warandused, mis sõjawäest jääwad. Hammilkar ja Hasdurbal talitasid samajugusel.

Minu poolehoidjad on walmis rikaste kõrisid maha lõikama, juhtumisel, kui need Hannibali wastu wälja julgeksid astuda.

Et küll ma Kartaagos pole olnud, sest ajast peale, kui üheksa-aastasena sealt isaga ära sõitsin, jumaldab rahwas siiski mu nime. Olen kindel, et ka rahuarmastajad minuga kaasa tulewad.

— Aga kuidas tahad sa Rooma ära wõita?

— Ei tea — tähendas Hannibal saladusrikka naeratusega.

— Minus on warjul terwe mõtete meri. Kui ma neist oma sõpradele kõneleksin, naeraksid nad mind muidugi wälja.

Ma tunnen end hiiglasena, kes kotka teid mööda lumiste kõrgustesni tõuseb, et siis sealt weel suurema jõuga oma waenlaste peale lasta...

Ära päri minult enam: ma ei tea midagi. Mu tahtejõud ütleb mulle ette „ma tahan" ja sellest jätkub...

Ma pean seda kätte saama!

Hannibal waikis ja kärjutas kulme, kartes, et ta wast liig palju on öelnud.

Päew oli kätte jõudnud. Teed mööda liikusid naised, raskeid korwid peas. Aafrikalane silitas hobuse kaela ja seadis end walmis teekonna jätkamiseks.

— Wiimast korda küsin sinult, kreeklane: kas sõidad?

Akteon raputas eitawalt pead.

— Ma tunnen sind liig hästi ja mul ei tarwitse paluda, et unustaksid kokkupuutumise Hannibaliga. Oled ettewaatlik inimene.

Sa tead, et põldude waikus meie sõnad neelas ja et neid kellegile kunagi ei korrata.

Ole õnnelik oma mees armastuses ja ela rahus. Et küll sulle ülalt poolt määratud kotkana õhus hõljuda, tahad sina siiski kanakuuri jääda!

Kui sa kord waenlasena minu wastu sõdima saad, siis ei too ma sind risti ja ei tee sinust ka orja. Armastan sind, hoolimata sellest, et sa minuga kaasa ei tule.

Ma ei unusta kunagi seda, et sina esimesena mind ketast heitma õpetasid. Kaitsku sind jumalad. Mu mehed ootawad mind sadamas.

Lehwiwa mantliga tormas ta hobuse seljas galopis edasi ja jõudis pea mööda orjadest ja talupoegadest. Need andsid talle, lõriwale aitudes, teed.

4.

Kreeklaste ja kelt-iboerlaste keskel.

Kellelegi ei kõnelenud Akteon sellest kokkupuutumisest. Kahtlen isegi: mõne päewa pärast unustas ta selle täitsa. Ta nägi, et linn on rahulik, on ametis ettewaatusabinõudega Kreeka pöördumusele, altes linnal oma liitlase Rooma kaitse peale. Ja kokkupuutumine aafriklasega hakkas talle uduse unenäona paistma.

Wõib olla olid Hannibali sõnad ainult noorukese hooplemiseks. Oma kodumaa rikastest wihatud, sunnitud [illegible] ainult oma jõuga, ei wõida ta julget ettewõtet alustada, — ei tungi ta roomlaste liitlase linna kallale, ei riku lepingut Kartaagoga.

Sealjuures elas kreeklane üle mõnusa joowastuse aega. [illegible] kas Sonnika kaisutustes ehk [illegible] seriistiki [illegible] kas kuulat[illegible] kandlemängu ehk wandades ([illegible] said. Tema armsam ehtis tema [illegible] edega ehk walas sinna kallist lõhn[illegible]

(Järgneb.)

3

Wene saadik Riias

„Ruli" kuulmist mööda lahk... dik Riias hr. Jurenew. Kas see... datud, pole esialgul teada.

Mäss Rooma...

London, 1. jaanuaril. Room... rikakse: Kokkuhoidmise pärast ot... kuninglikku kaitsewäge carabinie... da. Selle otsusega ei olnud ... kuninglik kaitsewäe-salk rahul j a... su. Mäss suruti aga warsti ma... jalale. Uurimine tegi awalikuks... wälja kutsutud prowokaatorite p... kohtu kätte antakse.

■

London, 1. jaanuaril. Times... päkse Milanost, 31. dets. Turiin... pikki kirjelduse kuninglikku kaits... Umbes 500 kaitsewäelast tulid p... wolwrid käes, oma barakkidest wä... läbi peatänawate, õhku lastes ja... ka Mussolini ja walitsus!" Ame... sid kohe waljud abinõud tarwitu... barakid piirati jala- ja suurtükiw... ber. Tänawatele ilmusid soomus... wägi. Mässajad tõsist wastupane... nud. Nad andsid järk-järgult alla... sõjariistad ära. Kokkupõrge m... ainult ühes kohas, kus kolm kaits... fascist surma ja kahekesa haawata... walitseb täielik rahu.

Laew sõjariistadega te... linnl peetud.

London, 31. dets. Queens t... kakse: Briti miinihäwitaja ... wõttis kinni Ameerika auriku, ... sõjariistade ja laskemoona la... Iiri jaoks. Miinihäwitaja ol... saanud auriku tulekust ja nii ... kolme miilini sadamale oli lig... ta kohe kinni. Aurik toodi ... walwuse kõrsal sadamasse.

Healstegemise küsimu...

Bonar Law teel Pa...

London, 30. dets. Bonar La... me hommikul Pariisi, et osa w... konwerentsist healstegemise asju... teisipäewal peale lõunat. Temaga... ka kaubandusminister sir Philip... me, wälisministeeriumi alaline ... Eyre Crowe ja waraameti s... Niemeyer.

Lord Curzon sõidab ka Lau... Et lord Curzon oma äraoleku ta... kabinetikoosolekust osa wõtta ei ... ka Pariisis Bonar Law'ga eriti ... küsimuses, kui ka teistes üldtäht... tes nõu pidada.

Ameerika ja healstegemis...

Berliin, 30. dets. Londoni leht... se Washingtonist: Ühisriikide ka... järele teatati, et Ameerika wali... kutsel walmis oleks uurimiskomm... passe saatma, kus uuriks tingin... majanduskonwerentsi kokkuastum...

Lausanne'i konw...

Türgi wastus Mosuli ...

London, 30. dets. Lausann... Türgi wastus teise Briti mär... Mosulit kohta kaasub: Kõik Tü... mõne Briti ametniku neis läb... kojeti ei suuda, muretseda täpsa... nikkude kohta. Märgukirjas ... kurdlased ja türklased moodus... kude enamuse, ja see enamus n... ne Türgi rahwuskogu walitsuse...

Wenelaste märguk...

London, 30. dets. Lausann... Wene delegatsioon andis täna ... hatusele märgukirja, milles ... seid wäiteid rahutegemise kohta... kotatakse, et lahendus on w... siis, kui loobutakse maade wõt... ja wahelesegamisest Türgi asja... kiri lõpeb seletusega, et D... kani poolsaarel on wõimalik r... ainult siis, kui rahwad, kes ne... üheks konföderatiiwseks riigiks... suures igale rahwale autonoo...

Korratused Portug...

London, 31. dets. Lissabo... Usuõpetuse asjas on kabinetikrii... ne õhtul oli Lissabonis mitmes ... plahwatust.

Halbade ilmade tõt...

Said eile ja üleeile kõik lauwa... misiluded ära.

wabinõusid wälja andma. Mi-
õnneb aga elukallidus, seda wä-
sjahtelisjelt . gi jisjetu..sud, —
iigimajandusel igasuguse põhi
kaob. Niisugustes oludes on
haiwemates oludes kui üksik

urse tõusmise suhtes peab prae-
njama ja aktiiwse majhubilansi
l juhtumisel ainult sõjaaegset
b. etada), wõib olla, õige te-
kse heidetud saama. Nii näi-
tsiooni ja Liefmanni inflatsiooni
du paisumise (Aufblähen der
ria üksikmajanduste sisjetule-
en) paisumise puhul. Wõimatu
ostujõu suurenemisest ehk pai-
, kus mitte ostjad hindasid ei
müüjad ja ostjad (faktiliselt prae-
aga müüjad üksi). Raha ostu-
mitte iseenesest, waid on kauba
udmise tagajärg. Teda ei wõi
itte paisutada! Waid lõppude-
õki paremal juhtumisel! ainult
emõõt saab seadusliste maksu-
a antud ja on hüwedehinnad
nende ostujõud wäike, ja tagur-

oleneb Saksamaal praegu hin-
hoopis isewiisil, igasugustele
, otse weksekursidest! Möödu-
aubanduse hindadele, mille jä-
it ka elukallidusest aru saab, on
ja tööstuse hinnad — mis
aturu hindadest olenewad. Ja
ra omakorda rahwuswaheline
ja möödupun — dewiis, —
aine rahwaliius, mis nüüd ilma-
mise alla tuleb. Hindab teda
ubilans, nagu eelolewas artik-

■

nüüd Saksa tööstusega, ekspor-
ste asjaolude sunnil? Puuwilla,
, keemiliste ainete hinnad, mida
se meetud, kõiguwad ühes wel-
uidas kaisjeb ennast Saksa töös-
de kahjude eest, kaubahulga ja
lt alalhoidmise suhtes?
. aastast peale müüs tööstur
upa osalt ta oma dewiisides,
ade süsteemiga (n. n. Haus-
Wiimane oli produtseerimise
raha ümberwäärtumise wastu
esimest suurema waluuta kaju-
tarwitati. Ilja edasi kagunewa
ja arenesid nüüd aga wälja, ka
hoopis uued kalkulatsiooni-
ga kapitaali ärakadumist, kau-
wähenemist ja üldist majandus-
nist ära hoida püüti. N. n. sibi-
de) hinnad kaldsid suurema osa
ka möödapääsemata tarwiduseks
alalist palgakõrgendust ja sest
riin tegewusinlusid oli wõimatu
urit kalkulatsiooni wõtta. Siin
ja pabermarga kombinatsioonid
esmaterjaali hind kuldmarkades,
uud sisemaa-waluutas makseta-
oolofad — pabermarkades) ja
ulisjad dewiiside-kursi järele.
jemaksu kindla hinna järele ja
ud osa „freibleibend", nõuti tel-
hind sisse ja kirjutati lepingusse
su — kliendid, ja — järelmaksu
a kanselita.

---

lik oma uues armastuses ja ela
suste ülalt poolt määratud kot-
jada, tahad sina siiski kanakuuri

d waenlasena minu wastu sõdi-
ei oo ma sind risti ja ei tee si-
Armastan sind, hoolimata sellest,
ssia ei tule.
sin innagi seda, et sina esimesena
ma õpetasid. Kaitsku sind jumma-
ed aotawad mind sadamas.
manliga tormas ta hobuse seljas
ja jõudis pea mööda orjadest ja
Need andsid talle, kõrwale astu-

4.

te ja kelt-iberlaste keskel.
i kündenud Mtoon selsest koklu-
Nahrun isegi: mõne päewa wä-
ta selle linja. Ta nägi, et linn
en ametis eltewalnistustega
uetele alles kurol oma liitlase
e peale. Ja kokkupuutumine
kallas talle udise unenäona

olid Hannibali sõnad ainult
semiseks. Oma kodumaa rikas-
kinnitud rekkendama ainult
nõdra ta julget ettewõtet alus-
mai ta roomlaste kirikse linna
i lepingut Karthagoga.
s elas kreeklane üle meguja
aa. Pall kas Tommika kaisu-
l feeristiili jalgkuses,
e kondlemängu ehk
jaid. Tema armsam
edega ehk wälas sinna

(Järgneb.)

Päewauudised.

Wene saadik Riias lahkub?

„Ruli" kuulmist mööda lahkuda Wene saadik Riias hr. Jurenew. Kas see teade põhjendatud, pole esialgul teada.

Mäss Roomas.

London, 1. jaanuaril. Roomast telegrafeeritakse: Kokkuhoidmise pärast otsustas walitsus kuninglikku kaitsewäge carabinieri'ga ühendada. Selle otsusega ei olnud Turiinis asuw kuninglik kaitsewäe-salk rahul j ata tõstis mässu. Mäss suruti aga warsti maha ja kord seati jalale. Uurimine tegi awalikuks, et mäss on wälja kutsutud prowokaatorite poolt, kes sõjakohtu kätte antakse. Eta.

■

London, 1. jaanuaril. Times'ile telegrafeeritakse Milanost, 31. dets. Turiini lehed toowad pikki kirjeldusi kuningliku kaitsewäe mässust. Umbes 500 kaitsewäelast tulid püssid ja rewolwrid käes, oma barakkidest wälja ja marsisid läbi peatänawate, õhku lastes ja hüüdes: „Maha Mussolini ja walitsus!" Ametiwõimud wõtsid kohe waljud abinõud tarwitusele. Mässajate barakid piirati jala- ja suurtükiwäe poolt ümber. Tänawatele ilmusid soomusautod ja ratsawägi. Mässajad tõsist wastupanekut ei awaldanud. Nad andsid järk-järgult alla ja neilt wõeti sõjariistad ära. Kokkupõrge mässajatega tuli ainult ühes kohas, kus kolm kaitsewäelast ja üks fascist surma ja kaheksa haawata said. Turiinis walitseb täielik rahu. Eta.

Laew sõjariistadega teel Iirisse kinni peetud.

London, 31. dets. Queens towwnist teatatakse: Briti miinihäwitaja „Wenemous" wõttis kinni Ameerika auriku, millel oli peal sõjariistade ja laskemoona laadung Lõuna-Iiri jaoks. Miinihäwitaja oli warem teada saanud auriku tulekust ja nii pea kui aurik kolme miilini sadamale oli ligenenud, wõeti ta kohe kinni. Aurik toodi Iiri wabariigi walitsuse käsul sadamasse. Eta.

Heakstegemise küsimuse ümber.

Bonar Law teel Pariisi.

London, 30. dets. Bonar Law sõidab homme hommikul Pariisi, et osa wõtta liitlaste konwerentsist heakstegemise asjus, mis algab teisipäewal peale lõunat. Temaga sõidawad kaasa kaubandusminister sir Philip Lloyd Graeme, wälisministeeriumi alaline sekretäär sir Eyre Crowe ja waraameti finantssekretäär Niemeyer.

Lord Curzon sõidab ka Lausannest Pariisi. Et lord Curzon oma äraoleku tagajärjel eilsest kabinetikoosolekust osa wõtta ei wõinud, tahab ta Pariisis Bonar Law'ga eriti heakstegemise küsimuses, kui ka teistes üldtähtsusega küsimustes nõu pidada. Eta.

Ameerika ja heakstegemisküsimus.

Berliin, 30. dets. Londoni lehtedele teatatakse Washingtonist: Ühisriikide kabineti koosoleku järele teatati, et Ameerika walitsus Euroopa kutsel walmis oleks uurimiskommisjoni Euroopasse saatma, kus uuriks tingimisi üleilmlise majanduskonwerentsi kokkuastumiseks. Eta.

Lausanne'i konwerents.

Türgi wastus Mossuli asjus.

London, 30. dets. Lausannest teatatakse: Türgi wastus teise Briti märgukirja peale Mossuli kohta kõlab: Kõik [illegible] teadwat, et mõne Briti ametniku reis läbi Mussoli wilajeti ei sünda, muretseda täpsaid teateid, elanikkude kohta. Märgukirjas seletatakse, et kurdlased ja türklased moodustawad elanikkude enamuse, ja see enamus nõuab, et Suure Türgi rahwuswoogu walitsuse alla antaks. Eta.

Wenelaste märgukiri.

London, 30. dets. Lausannest teatatakse: Wene delegatsioon andis täna konwerentsi juhatusele märgukirja, milles korratakse endiseid wäiteid rahutegemise kohta Türgiga. Seletatakse, et lahendus on wõimalik ainult siis, kui loobutakse maade wõtmise poliitikast ja wahelesegamisest Türgi asjadesse. Märgukiri lõpeb seletusega, et Doonau orus ja Balkani poolsaarel on wõimalik rahu alal hoida ainult siis, kui rahwad, kes neil mail elawad, üheks konföderatiiwseks riigiks liituwad, kusjuures igale rahwale autonoomia jäetakse. Eta.

Korratused Portugaa'lias.

London, 31. dets. Lissabonist teatatakse: Usuõpetuse asjas on kabinetikriisi oodata. Reede öösel oli Lissabonis mitmes kohas pommiplahwatusi. Eta.

Halbade ilmade tõttu

jäid eile ja üleeile kõik kawatsetud jääpalli-wõistlused ära.

Eesti õpetajate liidu asemikkudekogu koosolek.

Eesti õpetajateliidu asemikkutekogu koosolek peeti 30. dets. linna pedagoogilise muuseumi ruumes.

Saadikuid oli ilmunud kõigist maakondadest ja linnadest, peale Saaremaa, kokku 34.

Juhatusesse walitakse Käis ja Maramaa, sekretariaati Tamm, Uustalu, Labo ja Stamm.

Liidu esimees Annusson annab aru liidu möödunud aasta tegewusest. Liidu tegewus on koondunud juhatuse ja toimkondade töö ümber. Juhatuse tähtsamaks ettewõtteks meie kooli ja hariduselu ala tuleb lugeda läinud suwel korraldatud pedagoogilist nädalat ja õpetajate-päewa. Nädal kestis 25. juulist kuni 5. aug. Lektoriteks olid Berliini kaswatus- ja õpikesk-instituudi poolt tuntud Saksa koolimehed ja teadlased dr. prof. Schoenichen, ülemõpetaja Schreibner, koolinõunik Vogel, õpetaja Werth ja õpinõunik Stiehler. Loenguid peeti 25 à 2 tundi. Loengute peateemaks oli „Töökooli teooria ja praktika". Osa wõtsid 240 õpetajat ja wäljaspoolt 6; neist õp.-liidu liikmeid 158, wõõraid 88. Nädala aineliseks kordaminekuks aitasid kaasa haridusministeerium ja omawalitsused. Õpetajatepäew ühendati liidu 5. aastapäewa pühitsemisega. Toimkondadest töötasid liidu juures — pedagoogiline toimkond, arutades mitmeid kaswatusteaduslisi küsimusi, ühenduses liidu juhatuse ja ajakirja „Kaswatuse" sisulise küljega; kooliteaduste toimkond, mille ülesandeks oli koolielu ja õpetajaskonda puutuwate seaduste läbiwaatamine; karskustoimkond — karskusidee õhutamiseks õpetajas- ja õpilaskonnas, muuseas on liit ühes karskuskeskstoimkonnaga ametisse palganud karskuskaswatusinstruktori; ekskursioonitoimkond — õpetajaile ekskursioonide korraldamise otstarbel; kirjastustoimkond, mille ülesandeisse kuulus ajakirja „Kaswatuse" wäljaandmine ja kirjastamine; informatsioonitoimkond — ajakirjanduse õige informeerimise otstarbel liidu tegewuses ja kooli ning hariduselu puutuwais küsimusis; õpetajate kutsehuwidetoimkond, arutades õpetajate ainelise ja õigusliste seisukorra küsimusi.

Organiseerimisküsimuste arutamiseks peeti suwel liitude ja ühingute tegelaste nõupidamine.

On algust tehtud 1923 a. suwel 6. üleriiklise õpetajatekongressi eeltöödega.

Wiidi lõpule õpiwahendite o.-ü. „Töökooli" registreerimine, mis möödunud aasta teisel poolel tegewusse astus.

Tööliste ühisjuste kongressist ja 1. mai rongikäigust osawõtmiseks saadeti liidu juhatuse poolt kohapeale organisatsioonidele teadaanne, et nad enese otsusel wõiwad osa wõtta, kuid ilma poliitiliste wolitusteta.

Liidu juhatus on pidanud aasta kestel 42 koosolekut. Toimkondadest on elawamat tegewust ilmutanud pedagoogiline ja kutsehuwidetoimkond.

Liidu tegewuse suuremaks takistajaks möödunud aastal on olnud oma ruumide puudus.

Õpetajate ainelise ja õigusliste seisukorra eest on liit alati walwel olnud. On esinetud märgukirjadega ja oma edustajaid saadetud wastawatesse asutustesse õpetajate olukorra parandamise eest seisma.

Sidemete loomiseks naabermaade õpetajaskonnaga wõttis liit suwel Riias wastastikuse informatsiooni otstarbel korraldatud rajariikide õpetajate-konwerentsist oma edustajate kaudu osa. Saksa õpetajatega oli lähemaid kokkupuutumisi suwisel pedagoogilisel nädalal. Peale selle on ühendusesse astutud teiste wälismaade õpetajatega.

Kõlbluseõpetuse küsimuste käsitamiseks kutsuti ellu kõlbluskaswatuse ühing Genfi kõlblusõpetuse kongressi korraldawa toimkonna ettepanekul.

Liidul on ametisse palgatud juriidiline nõuandja, kelle poole õpetajad — liidu liikmed oma kutsealasse puutuwais küsimusis liidu büroo kaudu wõiwad pöörduda. Liidul oli liikmeid 1922 a. — 3340. Aruandega o.-ü. „Töökooli" tegewusest esineb dir. Al. Janson. „Töökool" on ühendusse astunud wäljamaa õpiabinõusid müüwate ja walmistawate firmadega. Temalt wõib alati teateid saada õpiabinõude müügi ja walmistustingimuste üle. Sissostu juures saab „Töökool" kuni 40 prots. hinnaalandust, mis küllalt mõjuwaks põhjuseks peaks olema õpiabinõude tellimiseks tema kaudu. Suuremaks tegewusarendamise takistajaks on tänini olnud õpetajate ja koolitegelaste leige osawõtmine, mille tõttu „Töökool" õige wäikese operatsioonikapitaaliga on pidanud tegutsema. Kuna „Töökool" ellu kutsuti õpetajate algatusel ja kongressi otsusel, siis peaksid õpetajad ja koolitegelased oma ettewõtet nüüd kõigiti toetama ja wabad summad temale tarwitada andma, ilma selleta edasi ei saa.

Kassa-aruande esitab liidu laekahoidja Neuhaus. Suuremaid sissetulekuid on liit saanud liikmemaksudest ja toetusrahadest. Kulusid on kõigerohkem nõudnud ajakiri „Kaswatus". „Kaswatuse" ilmumise wõimaldamiseks on juhatuse liikmed isegi sunnitud olnud isiklisel wastutusel laenusid tegema. Aruanne on tasakaalu wiidud 1.104.530.62 p.

Ajakirja „Kaswatuse" tellijate arw on aasta lõpul tuntawalt kaswama hakanud. Praegu ulatub see tuhandeni. 1923. a. hakatakse „Kaswatust" wälja andma end. suuruses, kuid üks kord kuus.

„Kaswatuse" aruande kannab ette talitusjuht Rummo. Peale rewisjon-kommisjoni aruannet järgnewad aruanded kohtadelt.

Pikemate tegewusülewaadetega esinewad Tartu ja Tallinna õpetajateseltside edustajad ja mõned maakondade liitude asemikud. Tööd on tehtud eeltoodud seltsides ja mõnes maakonna liidus õige intensiiwselt ja meie haridus- ja koolielu edendamises jõukohaselt kaasa aidatud. Ainult Wiljandimaalt puuduwad igasugused teated ja kuulu järele on seal maakonna liidu tegewuses leigus walitsenud.

Määratakse lõunawaheaeg.

Peale lõunawaheaega arutusel seisukohawõtmine õpetajate palgaseaduse muutmiskawa kohta. Läbirääkimistel wahetakse mõtteid walitsuse kawatsuste kohta õpetajate nädalatundide normi 24 pealt 28—30 peale tõsta maal. Lõpuks antakse asi kommisjoni ettepanekute wäljatöötamiseks.

Juh. Rige Martinson kannab ette liidu 1923. a. tegewuskawa, mis „Kaswatuses" nr. 22, 1922. a. ilmunud. Selle järele on liidu kawatsuste hulka wõetud: kaswatusõpetuslikute küsimuste lahendamine, — siia kuuluksid: kõlblise kaswatuse ja usuõpetuse küsimus, karskusküsimus, noorsooliikumine, koolitervishoiu- ja üldised metoodilis-õpetuslised küsimused. Kaswatusteaduslise kirjanduse ja õppeabinõude soetamine, õpetajate edasiharimise küsimus, õige informatsiooniandmise süwendamine ja statistiliste andmete kogumine õpetajaskonna ja koolielu kohta, sidemete loomine ja hoidmine wälismaa õpetajaskonnaga, õpetajate kutsehuwide kaitsmine ja õpetajaskonna organiseerimistöö süwendamine. Ettewõtetest kawatsusel: 2. rajariikide õpetajate-konwerents, üleriikline koolinäitus, teine pedagoogiline nädal.

Asemikkude-kogu wõtab tegewuskawa kohta järgmised resolutsioonid wastu:

1) Heaks kiita E. Martinsoni poolt esitatud ja liidu juhatusest sanktsioneeritud 1923. a. tegewuskawa ühes õp. Markuse täiendus- a. tegewuskawa, ühes õp. Markuse täiendusega, et tuleks wälja töötada määrustik õpetajate ametisse registreerimise ja ametist wabastamise kohta.

2) Asemikkude-kogu otsustab 1923. a. suwwiaheajal ära pidada 6. üleriiklise õpetajate kongressi, wolitades liidu juhatust lähemalt ära määrama kongressi aeg, koht ja kawa.

Järgnewad walimised juhatusse ja rewisjonkommisjoni.

Tehakse ettepanek endist juhatust tagasi walida, kuid osa endise juhatuse liikmeist keeldumad walida laskmast. Selle järele walitakse kinnisel hääletamisel juhatusse endistest: E. Martinson, J. Rummo, J. Kana, J. Kents, K. Treffner, G. Stahlmann, W. Sokolow, ja uutest — M. Wälbe, Al. Janson, Joh. Tamm ja H. Ilts.

Kandidaatideks jäänad häältearwu järele järgnewat 5.

Rewisjonkommisjoni walitakse lahtiselt: N. Neuhaus, W. Kutschinskaja-Poska, A. Puursepp, M. Wäli ja L. Raudkepp, kandidaatideks Chr. Brüller ja W. Peet.

1923. a. eelarwe kannab ette ühes seletustega liidu sekretäär Rummo. Asemikkudekogu wõtab eelarwe puhul peale läbirääkimisi häälteenamusega järgmised resolutsioonid wastu:

1) Kõik E. õpetajateliidul olewad wõlad tulewad tasuda 1923. a. jooksul.

2) Kapitaal laenudetasumiseks tuleb muretseda kirjastustoodete all seiswa kapitaali realiseerimise teel.

3) Liidud ja ühingud ostawad E. õpet.-liidult terwe kirjastustoodete ladu ja jagawad selle endi wahel wastawalt oma liigete arwule — edasimüümiseks kohtadel, millejuures raha ära maksetakse aasta jooksul.

Edasi wõetakse wastu järgmised resolutsioonid:

1) Tuleb toetada o.-ü. „Töökooli" õppewahendite tellimisega ja wõimalikult tema operatsiooni-kapitaali suurendada.

2) Õpetajaskond peab rohkem järjekindlust näitama kutseorganisatsioonide otsuste läbi wiimises ja side nendega hoidma.

Liidu liikmemaksuks 1923. a. määratakse 1. haridusjärgu õp. — 120, 2. haridusjärgu õp. — 100 ja 3. — 80 marka.

Ettepandud palgaseaduse muutmise kawa asjus jäetakse lõpulikuks redigeerimiseks ja teostamiseks liidu juhatusele.

Et aeg hiliseks jäänud ja paljud asemikud ära tahawad sõita jäetakse õpetajateliidu toetuskapitaali kawa ja õpetajate kutse-etika küsimuse arutamine järgmiseks koosolekuks. Endisele liidu juhatusele awaldatakse käteplagina saatel tänu tehtud töö eest.

Koosolek algas kell 11 hom. ja kestis, ühetunniline lõunawaheaeg wälja arwatud, kuni kella 12 öösel.

Leslie Urquhart

Inglise suurem rahamees ja ettewõtja, tegi hiljuti enamlaste esitaja Krassiniga lepingu, mille järele pea kogu Uraali tööstus oleks inglaste kätte, peagu eraomanduse alusel, läinud. Leping äratas wäljamaal suurt tähelpanu ja oli ükswahe tähtsamaks kõneaineks. Selles nähti enamlaste kapituleerimist wäljamaa kapitaali ees. Et selle lepingu tingimused enamlastewastastele lehtedele head kihutustöö ainet andsid, siis oli nõukogude walitsus sunnitud lepingut kinnitamata jätma.

Ülal pilt kujutab Urquharti (*) Berliinis Wene saatkonna ees, pärast seda, kui soodne äri nurja oli läinud.

Tuletõrjujad Spreewaldis.

Et Spreewaldis ehitustele tulikahjude korral maad mööda raske juurde pääseda, siis on korraldatud eritulitõrje rühm, kelle liikumisabinõuks paadid, mis wastawalt selleks otstarbeks ehitatud.

Eesti Antwerpeni konsulaadi uus aadress.

Meie Antwerpeni konsulaat on ajutiselt asukohta muutnud ja asub nüüd Anwers, rue de Margrave nr. 8. Konsul Aertsens'i erakontori aadress jääb endiselt: rue St. Thomas nr. 25. Eta.

Kirjud kirjad Wenemaalt.

Kuidas nõukogude walimisi tehti.

(Meie erikirjasaatjalt).

Kommunistid on kõik rattad käima pannud, et nõukogude walimistel neile mittesoowitawad isikud läbi ei läheks. „Usalduswääriliste" wastu näidati walimiste eel iseäralist helduse üles, kuna kõigi nende kohta, kes julgesid makswat korda arwustada, waljud surweabinõud tarwitusele wõeti. Näit. Moskwas algasid massilised arreteerimised, kusjuures palju administratiiwkorras wälja saadeti. Paljud töölised tagandati ametist, mis iseäranis walusalt perekonnainimesi tabas. Ussinda Kurski raudtee töökodades lasti lahti 345 töölist, kuna Brjanskis 46 kõrgelt kwalifitseeritud töölist kõrwaldati. Samal ajal hakati „usalduswäärilistele" töölistele manufaktuuri wälja jagama.

Et töölistel wõimalust ei oleks kandidaatide üle läbi rääkida, keelati ametiühisuste poolt walimiste eel koosolekud ära.

Kuidas siin õieti asju aeti, seda iseloomustab järgmine salajane ringkiri, mis 27. now. Moskwa tekstiiltööliste ametiühisuse kommunistlise büroo poolt wälja lasti.

Seal öeldakse, et Moskwa kommunistlise partei komitee otsusel tuleb hoolitseda selle eest, et töölised õigel ajal nowembrikuu palga kätte saaksid. Kui wiiwitus peaks tulema, siis peawad sellest trustide esimehed kubermangu osakonna fraktsioonidele teatama. Edasi woonitakse, et tööliste ülerikline alamapalga-astmetele paigutamine halwasti wõib mõjuda kommunistlise partei peale walimiste eel ja seepärast tuleb wabrikute direktoritele salajane korraldus teha, et nad töölisi mitte wähemate palgaastmete peale üle ei wiiks, mis neil kuni 1. nowembrini oli.

Kuid hoolimata walitsuse katsetest walimistest soowimata elementi kõrwaldada, läksid walimistel mitmed tööliste endi poolt ülesseatud kandidaadid läbi. Ei ole aga kahtlust, et walitsus neid isoleerida püüab.

Tööstus langeb.

Majanduslik elu läheb endiselt languse teed. Tööstuse kriis muud kui tõuseb. Donau ääres on eraomanikud ja rentnikud endi ettewõtetest lahti öelnud, kuna riiklised ettewõtted kinni jääwad.

Kommunistid ise ka enam ei warja palju endi majanduse tõsist seisukorda. Nii tähendas kõrgema majandusnõukogu esimees Bogdanow hiljuti, et praeguse tööstuse produktsioon ennesõjaaegsest kõigist 23 protsenti wälja teeb. Metalltööstuses saadakse 14, malmiwalamise alal — 39, raualaewamistel — 2, kullaotsimistel — 9, paberitööstuses — 17, tekstiiltööstuses — 16 ja nahatööstuses — 13 protsenti ennesõjaaegsest produktsioonist.

Rahaasjandus katastroofiline.

Kolme kuu — oktoobri, nowembri ja detsembri — jooksul on wäljaminek sissetulekust 800 triljoni suurem.

Transpordi puudujääk käesolewal eelarweaastal ulatub 13 triljoni rubla peale. Sama aja eest on riigitööstuse puudujääk 21 triljoni rubla suur.

Rubla kursi kindlustamisest ei saanud asja.

Selle järjekindla langemise wastu on katseid tehtud, kuid tagajärjeta. Ei ole siin parandust toonud ka ametliku kursi tegemine ja wõitlus n. n. „musta" börsega. Lähematel päewadel on koguni oodata, et tarwitusele tuleb ... börse kurs.

Streigid.

Tööliste raske majanduslik seisukord on seletataw sellega, et palgad liig wäikesed ja sedagi korralikult kätte ei saa. Ühenduses sellega hakkab streikide laine ikka rohkem hoogu wõtma ja käib juba üle terwe Wenemaa.

Tööstuse trustid kohtu all.

Tööstuse koondumine trustidesse ei anna tarwilisi tagajärgi. Siin on kuritarwitused ja korralagedus niikaugele läinud, et wõimud massilisi protsesse trustide wastu pidid algama. Moskwas on lähemal ajal 48 niisugust protsessi oodata. Ühenduses protsessidega on suurem trust oma kontoris tulikahju korraldanud, kus kõik raamatud hukka said.

Korteri pärast maha lastud.

Praeguse Wenemaa korda iseloomustab wäga pildlikult järgmine lugu, mis praegu Moskwa rewolutsioonilises tribunaalis arutusel. Insener Martsa lasti tshekisti poolt selle eest maha, et see korterist wälja ei läinud. Tsheka („G. P. U."), kes asjasse segatud, püüab nüüd asja maha matta.

N. N.

Nõudke auru-shokoladiwabriku
A-S. „Renommée"
maitseaineid.

Raudteelt.

Türi jaam ja postkontor.

Pärnu-Tallinna raudteel on kolme jaama nimed ümber nimetatud. Siiski leidub peale nende weel jaam, mida ka tingimata ümber nimetada tarwis oleks. See jaam on praegune Allikuu, mis asub keset Türi alewit.

Rahwa suus ei ole Alliku nimetust kunagi kuulda, kuna jaam Türi ümbruskonnas ja pealegi weel Türi alewis asub, kus samanimeline paberiwabrik, kirik, seltsid ja teised asutused on. Ka ei ole Allikul mingit tähendust, kuna endine sellenimeline mõis jaamast ja ühes sellega ka alewist paar wersta eemal asub ja praegu tükeldatud on.

Weel asub Türi alewis ametlik asutus, millel ka weel senini õiget nime ei ole; — see on postkontor, mida ametlikult nimetatakse Türi-Alliku. Ka siin oleks tarwilik, kui sellest nimetusest saaks üleliigne pool — Alliku — ära kaotatud, nii et tema õige nimi asukoha järele alles jääks.

Rong liig koormatud.

Hommikune segarong Walgast Tallinna on alatasa sõitjaid nii täis tuubitud, et waewalt, alates juba Pritsu jaamast, kuni Tartuni, inimesed peale mahuwad. Kõige pahemas seisukorras on naisterahwad ja haiged, kes tubakasuitsuga täidetud wagunites (rongis puudub mittesuitsetajate wagun) minestawad. Peaks küll rohkem wagunid rongile lisaks tulema, wähemalt kuni Tartuni.

E. M.

„Waba Maa" kuulutused
tungiwad igale poole

Poolpimedad wagunid kitsarööpalisel.

Pärnu-Tallinna raudteel on reisijatewagunid alati halwasti walgustatud olnud, ja reisijad, kellel ei meeldinud poolpimedas sõita, tarwitasid walgustamiseks oma küünlaid. Wiimasel ajal keelawad rongijuhid reisijatele ka oma küünaldega wagunitewalgustamise ära. Wäljakannatamata on tundidewiisi, eriti praegu talwel, kus päew lühike, pimedas istuda. Kui raudteewalitsusel wast üle jõu käib wagunid nõuetud walgustada, et reisija näeks ajalehte ehk raamatut lugeda, siis walgustatagu ometigi niipalju, et ajawiiteks wõiks kaasreisijate nägusid waadelda. Ei jaksa ju alati tukkuda. Praegu on woolud ka meist wähestest laternatest küünaldest tühjad, mis wagunitesse üles seatud.

Sarnane kokkuhoidmine — reisijate mugawuste kulul, tuleks ära lõpetada. Pealegi on sõidupiletid kitsarööpalisel kallimad kui riigiraudteel.

Reisija.

Zeiss punktuaal
prilliklaase
on kõige paremad, nendega wõib lähedale ja kaugele wabalt waadata ja ei tee pea- ega silmawalu. Neid wõib ainult Teile walmistada lühikese aja jooksul
AUGUST AMOS
Kohale jõudnud suures walikus õue-, toa- ja palawuse-
KRAADIKLAASE,
mikroskoope koolidele, teatri-kikrid, taskulambid ja nende patareid.
Tallinnas, Jaani tän. 11
Rakweres, Pikk tän. 26
Narwas, Jõuia 22 (151)
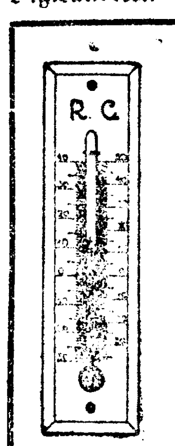

Sandor Petöfi.

„1. jaanuaril 1923. a. pühitses kirjanduslik „Petöfi-selts" Budapestis Sandor Petöfi 100-a. sünnipäewa", nii teatasid hiljuti Ungari lehed, kirjutades suuri artikleid Sandor Petöfi elust ning tema tööst.

Sandor (Aleksander) Petöfi sündis 1. jaanuaril 1823. a. (20. dets. 1822) Pesti krahwkonnas, Kis-Körösis, kus tema isa Stefan Petrovics lihunik, hiljem linnast wäljas kõrtsmik oli.

Noor Sandor õppis esmalt algkoolides, läks siis 1835. aastal gümnaasiumi, kuid temale ei meeldinud koolielu, sest samal aastal astus ta Pestis asuwasse näiteseltskonda, kus ta jooksupoisiks oli.

Isa, kellele sarnane poja eluwiis meelejärele ei olnud, tõi poja Pestist koju, ning 1839. aastal saadeti noor Sandor Õdenburi linna sugulaste juurde, kus ta edasi pidi õppima. Ent waewalt oli Sandor Õdenburi jõudnud, kui ta end sõdurite nimekirja wastu wõtta laskis.

Peale kaheaastast teenistusaega jäi ta haigeks ning riigiwalitsuse poolt wabastati ta teenistusest.

1841. aastal läks ta Päpasse, et edasi õppida, ent õppimise asemel sõbrustab ta kirjaniku Maurus Jokay'ga ning loeb omi luuletusi üliõpilasteseltsides ette, kus ta 19-aastase noormehena tähelpanu äratab.

1842. aastal lahkub ta Päpast ning pühendab end näitelawale; ent niiwõrd kui noormehel wähemakki annet, millepärast teda näiteseltskon. lõpuks koguni wälja heidetakse. Noormees satub wiletsasse seisukorda, kannatades nälga ning janu.

Katsudes wahepeal õnne tõlketööga, astub Petöfi jällegi näitelawale; mängib mõningad korrad Debreczini teatris, ent naerdakse wälja. Hiljem rändab ta ühe näiteseltskonnaga, ümbruskonnas etendusi andes, ühest kohast teise, kuid satub jällegi wiletsasse seisukorda.

1843. aastal ilmub ta jällegi Debreczini, kus ta korraga kutse saab ühe Pesti ajakirja toimetusse astumiseks.

Seal saab ta kuulsa Michael Wörösmarty'ga tuttawaks, kelle läbi ta tolleaegsesse tähtsamasse kirjandusseltsi („Nemzeti Kör") pääseb.

Nüüd saab noor luuletaja tähtsa ajalehe toimetuse koha, kus ta omi luuletusi awaldab. — Warsti peale seda ilmusid trükist Petöfi muud luuletused, nende hulgas ka muinasjutt „Kangelane Janos".

Petöfi tõuseb kuulsuse tippu, ehk küll kriitikerid alguses rahwa pailapse peale „alltkulmu" waatasid, kes „toorest keelt" ning „talupoja meisikut elu" omis luuletusis esile awaldab tuua, ja seepärast pöörasid nii mitmedki „soliid-wanameelsed kirjanikud" uhkelt talle selja.

Ent Petöfit see ei kohustanud, kindlasti sammus ta oma algatud rada edasi, — ning aasta pärast, kui kriitikerid ning „akadeemiamehed" temast aru saama hakkasid, oli ta kõigi poolt austatud, kõrgeks hinnatud ning üldise lugupidamise wõitnud.

Temale pakuti paremaid kohti ajalehtede toimetusis ning maksti ennekuulmata kõrget honoraari tööde eest. Tema heaks korraldati kõrgemais ringkondis pidusööke, teda wõeti krahwkondis suure austusega wastu, ning kui ta Debreczini teatrisse ilmus, kus teda mõninga aasta eest wälja naerdi, tõusis publikum „elagu"-hüüdega püsti. — Tema laulse lauldi linnas, tänawail ning maal töö juures.

1847. a. astus ta kuulsa Szendrey'ga abiellu ning faatis mesinädalad Kalto's mööda. Ent abieluõnne ei saanud Petöfi kaua nautida, sest kui märtsimäss lahti puhkes, oli ta esimene, kes ekstensuurita ajalehte toimetas ning rahwast oma kõnedega üles kihutas. Ning samal aastal astus ta maakaitsewäkke, kus ta pataljoni pealikuks nimetati, ka wõttis ta Temesvari lahingust wapralt osa.

1849. aasta algul sai Josef Berni adjutandiks, kuid, tülides sõjaministeeriumiga tülli, lahkus warsti ametist. — Juulikuul Berniga Maldaus uuesti kokku saades, kadus Petöfi jäljetult ära.

Schäsburi lahingus, mis 31. juulil kella 10—10 kestus, juhatas Berni ungarlasi. Lahingus oli ka Petöfit nähtud wõitlemas, kuid ta jäi jäljeta kadunuks, ehk teda küll igalpool otsiti; arwatakse ning tõendatakse mitmeti ta kadumist, ent selgitatud pole seda mitte.

K. L.

Kõigeparemat lina- ja takulõnga ketrab
Esimene Pärnu lina- ja takuketramise wabrik Pärnus.
Fröhlingi saeweski juures.

Dumas kahewõitluse luhtaminek.

Krahw de Vieil Castel (1802—1864) mälestused Napoleon III ajast sisaldawad muuseas ka järgmise lõbusa loo kuulsa kirjaniku Alexander Dumas wanema elust.

On teada, et Dumas Porte Saint-Martini teatri näitleja Ida naiseks wõttis. Terwet ilma huwitas see abielluheitmine, mille juures käemeheks kuulus Chateaubriand oli. Keegi ei wõinud abielu tõsist põhjust aimata. Asja sisu oli aga järgmine:

Ida eestkostjaks oli keegi härra Domange. Idal oli umbes 40.000-frangiline kapitaal. Kui Ida juba kaua Roger de Beauvoiriga korterit jaganud oli, kus Dumas teda ka tundma õppis, sai ta ühel ilusal päewal koguni ootamata „Krahw Monte Kristo" autori omaks. Domange, kui eeskujulik eestkostja, oli Ida 40.000 franki selleks ära tarwitanud, et odawalt Dumas'e wõlakohustusi üle 200.000 marga wäärtuses kokku osta. Siis ilmus ta kord hommikul kohtupristawi saatel Dumas' juurde ja nõudis Ida kaasawara wäljamaksmist, ähwardades wõlatorniga. Nurkasurutud Dumas pidas siiski Idat wõlatornist paremaks ja kosis teda Chateaubriandi õnnistussalmide saatel.

Mõni aeg pärast pulmi asus noorpaar elama Rue de Rivol'i. Ida tarwitada oli uhke alumine kord. Dumas laskis endale ühe wäikese toa õue peal sisse seada, neli treppi kõrgel, kuhu ta waikselt igal öōl sisse puges. See oli tema töötuba.

Sel ajal korraldas Orleani hertsog ühe pidustuse. Ka Dumas oli kutsutud. Ta tõmbas oma parema ülikonna selga, ehtis ennast oma aumärkide uputusega ja asus kella 11 ümber öösel jala teele Tuilerie poole. Umbes kolmweerand tunni järele tuli ta tagasi, awas ukse, mis Ida elutuppa wiis, leidis naise weel kaminatule juures soojendamas ja ütles temale:

„Tõesti, minu armas, mul oli kõige parem tahtmine jala Tuileriesse minna; kuid ma sain märjaks kui koer ja ei kõlba enam salongi. Ma jään siia, Teil on weel tuld, ma asun tööle."

Ida tahtis teda ära saata, ettekäände all, et ta teda magamaheitmast takistab. Dumas waidles wastu. Ida sai wihaseks, kuid Dumas oli enesele pähe wõtnud, kamina nurgas töötada, kus leegitsew tuli läbimärjaks saanud kirjanikku oma paistusele meelitas. Ta ei annudki järele, wiskas weel mõned halud tulde, tõstis laua kamina juurde, wõttis paberi ja sule ja laskis oma kirjatöö käia. Ida oli wiha pärast meeletu, kuid waikis siiski. Tuli praksus lustilikult, sulg krabises paberil, kui korraga kõrwalt riidessepaneku-toa uks ägeda surumise all awanes ja Robert Beauvoir, pisut puudulikult riides, harilikus öösärgis, — näitelawale astus. Dumas, esmalt kohmetanud, wõttis peagi tarwiliku poosi ja küsis wihaga: „Mis Teie siin teete? Teie toote ... maj̈asse, Teie riisute oma sõbra majau!" Lõpetas ta mõne majesteetliku lausega abielu teotatud puhtusest. Rōger kuulas, rahulikult ja wastas siis: „Seda pean ma Teile ütlema —, Teie lendate siia, nagu tulipomm, seate ennast kõige perekondlikumate, mõnusustega sisse ja kuulutate oma tahtmist terweks ööks kamina juurde jääda, kuna mina kabinetis pean lõdisema, mis külm on, kui jääauk! ... See ei lähe, seda ei kannatanud ma wälja ja siin ma nüüd olen."

Dumas, ikka weel haawatud abielumehe osas, kostis: „Hea küll, minu härra, homme wara puutume meie kokku. Wahepeal tehke aga mulle seda meelehead, minu korterist lahkuda." „Ma ei mõtlegi selle peale!" kisendas Roger, kes tulele lähenenud oli ja oma külmast wärisewaid jalgu soojendama asus. Dumas astus pikkade sammudega üle toa, waatas wäikesest awausest akna eesriiete tänawale, kus wihma oawarrena taewast alla sadas: oli tõesti põrguilm. „Igatahes ei saa ma Teid selle wihmaga hästi ära saata", ütles ta Roger'le, kes ennast juba mõnusalt kamina ette oli asetanud: „Selle ilmaga ei wõi isegi koera uksest wälja ajada." Roger, kes parema jala juba soojaks saanud, soojendas nüüd pahemat. „Täitsa kindel," hüüdis Dumas, „Sarnase hirmsa ilmaga ei saa ma Teid kudagi ära saata! Härra von Beauvoir, saatke see öö minu diiwanil mööda! Homme wara saame meie kokku." Roger asus diiwanile, Dumas kustutas küünlad ja asetas ennast woodi Ida kõrwale, kes hääliki ei teinud.

Tund aega hiljem oli tuli kaminast kustunud. Roger, kelle soojuseallikas lõppenud, sai uuesti rahutuks. Dumas kuulis, kuidas ta külma pärast lõdises, siis üles tõusis ja süsi liigutama hakkas. „See lojus külmetab ennast weel ära, see on kindel!" pomises ta läbi hammaste. „Herra von Beauvoir, ma ei tahaks mitte, et Teie katarri saate. Tulge ja heitke woodisse! Homme hommiku wara saame kokku."

Härra von Beauvoir ei lasknud enesele seda kaks korda öelda, asus sooja wooditeki alla Ida ja Dumas' juurde, ja kõik kolm boheemlast magasid nüüd õndsas rahus. Süütu trio norskas kunni kella üheksani hommiku. Dumas ärkas esimesena, märkas Idat ja Beauvoiri oma kõrwal ning üks mõte sähwas tal läbi peaaju. Ta äratas abielurikkujate paari uuest ja pöördus sõbraliku näoga Roger poole: „Wanad sõbrad, nagu meie, ei pea kunagi naise pärast, — olgu see kas wõi seaduslik naine, teineteist maha laskma. See oleks meeletus." Wõttis Roger' käe, pani ta Ida peale ja lõpetas oma kõnet järgmiste sõnadega: „Roger, lepime, nagu wanad roomlased awaliku turu peal!" Ja lepitus oli täielik.

Seesama Dumas wastas registreerimisbüroo ametnikule, kes parajasti sündimistunnistust wõlmistas ühele neist arwututest wõsukestest kes Dumas tüüpi järelikmale alal hoida püüdsid: „Tõesti, ma tunnistan selle lapse omaks; aga minu ausõna, mull oleks täiesti wõimatu lapseema uuesti ära tunda."

…raudteelt.

…jaam ja postkontor.

…raudteel on kolme jaama …nimetatud. Siisli leidub peale …, mida ka tingimata ümber … olels. See jaam on praegune …aub keset Türi alewit.

…ei ole Alliku nimetust kunagi …am Türi tihelkonnas ja pealegi …is asub, kus samanimeline pa…, leisid ja teised asutused on. …mingit tähendust, kuna endine …õis jaamast ja ühes sellega ka …ersta eemal asub ja praegu tü…

…Türi alewis ametlik asutus, mil… …õiget nime ei ole; — see on …a ametlikult nimetatakse Türi… …oleks tarwilik, kui sellelt nime… …igne pool — Alliku — ära ka… …ma õige nimi asukoha järele

…ong liig koormatud.

…rongi Walgast Tallinna on …täis tuubitud, et waewalt, …jaamast, kuni Tartuni, …mahuwad. Kõige pahemas sei… …seisawad ja haiged, kes tuba… …tud wagunites (rongis puudub … wagun) minestawad. Peaks …agunid rongile lisaks lubama, …Tartuni. E. M.

„…Maa" kuulutused …igsele poole

…ad wagunid kitsarööpalisel.

…linna raudteel on reisijatewa… …walgustatud olnud, ja …proisimedas sõ… …oma küünlaid. …rongijuhid reisijatele …wagunite walgustamise …tundidewiisi, …pimedas …walitsusel wast üle jõu …walgustada, et reisija …raamatut lugeda, siis wol… …nii palju, et asuniteks …näguhdist waadelda. Ei … Praegu on pooled ka …kõrnatest küünaldest tühjad, …üles seatud.

…korrashoidmine — reisijate mõ… …tuleks ära lõpetada. Pealegi …kitsarööpalisel sallimad kui Reisija.

Zeiss punktuaal
prillklaase
on kõige paremad, nendega
wõib lähedale ja kaugele wabalt
waadata ja ei tee pea- ega silma-
walu. Neid wõib ainult Teile
… lühikese aja jooksul
…GUST AMOS
Kohale jõudnud suures walikus
…, teo- ja palawuse-
KRAADIKLAASE,
…koolidele, teatri-
…tasulambid ja nende
patareid.
…, Jaani tän. 11
…, Rikk tän. 26
…, Jeala 22 (151)

…a hiljem oli tuli kaminast kus… …er, kelle soojuseallikas lõppe… …ti rahutuks. Dumas kuulis, …a pärast lõdises, siis üles tõu… …tama hakkas. „See lojus …ast weel ära, see on kindel!" …bi hammaste. „Herra von … ei tahaks mitte, et Teie katar… …ja heitke woodisse! Hom… …ara saame kokku."

…Beauvoir ei lasknud enesele …la öelda, asus sooja woodi… …ja Dumas' juurde, ja kõik kolm …asid nüüd õndsas rahus. …norskes kuuni kella üheksani. …Dumas ärkas esimesena, mär… …Beauvoiri oma kõrwal ning …wis tal läbi peaaju. Ta ära… …paari urest ja pöördus …Roger poole: „Warad …ei pea kunagi naise pä… …kas wõi seaduslik naine, … See oleks meele… …Roger' käe, pani ta Ida peale …a kõnet järgmiste sõnadega: … nagu wanad reeglased …!" Ja lepitus oli täielik.

…Dumas wastas registreerimis… …kes parajasti sündimis… …ühele neist arwutkastest …Dumas tüüpi järelikele …: „Tõesti, ma tunnistan … aga minu ausõna, mull …wõimalu lapseema uuesti ära

Tartu teated.

Linnawolikogu erakorraline koosolek 29. dets.

Wolinikka koos õige wähe. Päewakorras küsimused, mis wiimasel wolikogu koosolekul otsustamata jäid.

Wõeti wastu Ropka ja Piiskopi mõisa maa peale asutatawa linnaosa plaan. Et ehituse peawalitsus plaanis mõnesuguseid muudatusi nõudis, siis saadeti plaan linnawalitsusele tagasi, kus wastawad muudatused tehti.

Tartu E. põllumeesteseltsi poolt oli esitatud palwe, tubada 42 wakamaad Tamme mõisa maa-alast näitusplatsi asutamiseks. Kuna nimetatud maa peale linnawalitsusel kawatsusel on aiakinna osa asutada, siis ei leidnud wolikogu wõimalikuks nimetatud maa-alast 42 wakamaad lubada, küll aga soowitada näitusplatsiks maatükki, kas Tähtwere ehk Ropka mõisa piiridest, kust wõimalik on reserweerida soowitud maa-ala, sellejuures jättes põllumeesteseltsile waliku.

Linna korterikommisjoni poolt oli esitatud sundusliku määrus korterite ja korteri-osade rekwireerimise kohta, mille järele wabade korterite ja korteriosade registreerimine ning tarbekorral nende rekwireerimine üüriseaduse põhjal sünnib linnawalitsuse korteriosakonna kaudu. Selleks on korteriosakonnal õigus majaomanikkudelt, korteripidajatelt ehk nende asemikkudelt nõuda tarwilikke teateid korterite seisukorra, suuruse ja elanikkude arwu kohta ning oma esitaja kaudu korterid üle waadata. Rekwireerimist toimetades, peab korteriosak. silmas, et korteripidaja perekonna peale järgmisel määral tubasid tarwitada jääb: 1—2 inimese peale 2 tuba, 2—4 inim. peale 3 tuba, 5—6 inimesele 4 tuba, 7—8 inimesele 5 tuba jne. Peale selle tulewad rekwireerimise korral arwesse wõtta korteripidajate elukutsele wastawad ruumid. Korterite wahetalitust wõib toimetada ainult linnawalitsuse korteriosak., kuna see eraisikutel keelatud on. — Eelnõu wõeti wolikogu poolt wastu.

Et linade peale määratud lõbustusmaksu sissetulemist kindlustada ja selles asjas kindlat korda luua, esitas linnawalitsus sundusl. määruse eelnõu, mis wolikogu poolt heaks kiideti.

Soowiawaldust trahteriettewõtete ja õllemüügikohtade awamisk. oli sisse antud 5, teeja söögimajade awamiseks — 1, õllemüüki pudeli wiisi kauplusest äratoomiseks — 5, kohwija söögimaja awamiseks — 1. Wolikogu rahuldas kõikide soowid, peale kahe õllemüügi ja trahteriawamise luba saamiseks.

Riiklisest elumajade ehituskoonu fondist on Tartu linnale reserweeritud 10 miljoni marka. Et linnawalitsusel eeloleval ehitushooajal kawatsusel on ehitada lasta kaks suuremat kiwimaja, mis esialgse eelarwe järele 9 ja pool miljoni marka maksma lähewad, siis otsustas linnawolikogu ehituskoonu fondist linnawalitsusele lubada laenu teha kuni 7 miljoni margani.

Saksaokkupat.-aegne linnapea ent Jooß nakassest laenu teinud Tartu linnale umbes 1½ miljoni, mis nüüd ühes protsentidega on kaswanud 2.434.470 Saksa margaks. Nimetatud wõla sissenõudmine on antud ühele Tallinna erapangale, kes linnawalitsuse ees nõudmisega on esinenud.

Nimetatud laenutasumise kohta seletas linna juriidiline nõuandja wan. adw. Krlija, mis ka linnawolikogu poolt heakskiitmist leidis, et Tartu linnawalitsus ei ole kohustatud okkup.-wõimude poolt 1918. a. Ida-laenukassast laenatud wõlga ühes protsentidega ära tasuma. K—l.

Ülikool.

Ülikooli õppetöö algus.

1923. aasta semestri esimese poole õppetöö alguseks on määratud 15. jaanuar, kuid seda tähtaega wõib pikendada kuni 25. jaanuarini. Ülikooli sisseastumise soowiawaldused tulewad kuni 16. jaan. ülikoolivalitsusele sisse anda. Immatrikulatsioon on 22. jaan., kuid seda on wõimalik rektori poolt maksmaks tunnustatud põhjustel, kuni 1. weebr. ära pidada. Semestri lõpp on 31. mail ja õppetöö wõib lõppeda mitte enne 7. maid.

Omawalitsus.

Mõtted wallasekretäride kutseeksamitest.

Walitsuse poolt makstma pandud wallasekretäride eksamineerimise kawa on juba mõnda aega juhiks olnud wallasekretäridel kutse omandamise juures.

Eksamite teel wallasekretäride teadmisi kontroleerida ei ole minu arwates kuigi otstarbekohane.

Wiljandimaal 1920. a. peetud wallasekretäride eksamitel katsuti mäletawasti 21 wallasekretääri teadmisi. Kirjalikud tööd tunnustas eksamineerimise kommisjon nõrgaks ja kukutas kõik eksamineeritawad läbi. Nendest „läbikukkunutest" ilmusid järgmisel aastal Walga maakonnawalitsuse juurde katsumisele 4 isikut, kes ka seal kutse … nõrgaks tunnustati. Peale nimetatute awaldasid nõrke teadmisi ka kõik teised eksaminaristid. Nendest kahe maakonna „läbikukkunutest" püsiwad enamasti kõik wallasekretäärid kohtadel, kuna ametist lahkunud pole mitte järelwalwe poolt ka ametioskamatuse pärast tagandatud. Neid mitmekordselt nõrgaks tunnustatud wallasekretääre on wähemalt 4—5 korda nende ametites rewideeritud ning enamasti leitud üldine asjaajamine ja arwepidamine korras. Waieldamata tõde on, et wallawalitsuste rewideerimisel wallasekretääride teadmiste kohta laiema ja täielikuma ülewaate wõib saada, kui karnaste eksamite üksikutesse tööde tagajärjel.

Kui wallasekretääri töö rewideerimise järele rahuloldawaks tunnustatakse, siis tähendab, et wallasekretär oma ametit tunneb ning sega oma kutse kõrgusel. Mis aga puutub, et wallasekretääri teadmised rewideerimise järele on rahuloldawad ehk head, kuna aga eksamide teel teadmiste kontroleerimine neid nõrgaks tunnustas; sega järeldus: wallasekretäär tunneb oma ametit, kutsetunnistuse saamist temale aga ei wõimaldata. Iga maakonnawalitsus tunneb oma maakonnas teguthewate wallasekretäride teadmisi, mille järeldusel nende teadmiste atesteerimine sel teel otstarbekohasem ja kindlam, kui eksamineerimise tagajärgede järele.

Teine asi on isikutega, kes ennem wallasekretärina praktiseerinud ei ole ning sellele kutsel end soowiwad pühendada. Nende tööoskust pole muidu näha.

Keskmised tulunormid 1923 maksuaasta kohta,

mis tulumaksu seaduse § 41 täh. 4 ja 5 põhjal tarwitusele wõetakse põllumajapidamisest saadud tulu kindlakstegemisel. Wabariigi Walitsuse poolt 22. detsembril 1922 a. kindlaks määratud.

	Esimese 5 põllutiinu juures iga tiinu pealt arwataw tulu	Järgnewa 7 põllutiinu juures iga tiinu pealt arwataw tulu	Järgnewa 8 põllutiinu juures iga tiinu pealt arwataw tulu	Järgnewa 10 põllutiinu juures iga tiinu pealt arwataw tulu	Järgnewate põllutiinude juures iga tiinu pealt arwataw tulu
Wiljandim.	12.000—16.000	9.000—12.000	7.200—9.600	4.800—6.400	3.600—4.800
Tartumaa	11.300—15.300	8.500—11.500	6.800—9.200	4.500—6.100	3.400—4.600
Walgamaa	11.300—15.300	8.500—11.500	6.800—9.200	4.500—6.100	3.400—4.600
Järwamaa	11.300—15.300	8.500—11.500	6.800—9.200	4.500—6.100	3.400—4.600
Wirumaa	10.000—14.000	7.500—10.500	6.000—8.400	4.000—5.600	3.000—4.200
Pärnumaa	10.000—14.000	7.500—10.500	6.000—8.400	4.000—5.600	3.000—4.200
Wõrumaa	9.500—13.500	7.100—10.100	5.700—8.100	3.800—5.400	2.900—4.100
Petserimaa	9.500—13.500	6.800—9.700	5.400—7.800	3.800—5.400	2.900—4.100
Harjumaa	9.000—13.000	6.800—9.700	5.400—7.800	3.600—5.200	2.700—3.900
Läänemaa	9.000—13.000	6.800—9.700	5.400—7.800	3.600—5.200	2.700—3.900
Saaremaa	7.000—11.000	5.200—8.200	4.200—6.600	2.800—4.400	2.100—3.300

Märkus: Asunikkude põllumajapidamisest saadud tulude kindlakstegemise juures alandatakse käesolewad normid 25 prots. wõrra.

Kodumaa asundused.

Uus elujõuline kodanikkude kiht. Asunikkude edu tähendus kogu rahwamajanduses. Riiklisest toetusest ei jatku siiski. Pääseteeks peaasjalikult ühistegewus.

Maaseaduse teostamisega tekkis meil Eestis uus kiht kodanikka, kes moodustawad suure osa terwest rahwa koosseisust, ning kellel on ka tähtis sõna kaasa öelda Eesti [illegible] majanduslikes ja poliitilistes elus [illegible] on asunikud. Pea igal kodumaa endise … mõisa põllul ja waimul wõime nüüd leida neid. Esialgne asumine ja sisseseadmine on raske aeg, nõuab asunikult palju waewa ja higi, hoolt ja muret, kannatust ja püsiwust.

Kodumaa asunikkude majanduslikel edul ja õitsemisel on suur tähtsus kogu majandusliku elu kohta; asunikkudel, kui endiste mõisade pärijatel, tuleb tulewikus täita nende mõisade aset meie rahwamajanduses, selleks tuleb neil tõsta oma põllupidamist tarwilisele kõrgusele, et nende wiljakus ei oleks wähem endiste mõisade wiljakusest. Arusaadawalt on ka riik sellepärast huwitatud asunikkude heast käekäigust, mis ka wäljendub teatawal määral asunikkude toetamises laenudega, inwentaari soetamisel jne.

Kuid riik suudab asunikka ainult wäikesel määral toetada, sellepärast tuleb pealootus neil enda peale panna. Raskusi on aga palju: esiteks puudub ulualune omal ja loomadel, pealegi tarwiline arw loomigi puudub; põllutööriistad on puudulikud, põllud wiimaste keeruliste aegade tõttu kas mõisa poolt puuduliku wäetamise tagajärjel ära kurnatud ehk mõisa poolt sööti jäetud; wiljaseeme wiiets ja seegi suuremalt osalt laenatud; samuti puudub ka tarwiline tööjõud ja raha selle palkamiseks. Endiste mõisade lagunenud ja wäikesed moonakate majad ehk mõni ürgajaline majakene (ütt) kuskil metsa serwal on asunikule esimeseks koduks, kuna haganane leib tema toiduks. Kuid lootus maalapikese peale, kord oma järeltulewale soole waba ja uut kodu parandada — see lootus annab asunikule wärskendawat jõudu ja julgust edaspidiste raskustega wõidelda.

Kui omal ajal paljud parastasid ja ettekuulutasid, et asunikud kuidagi „jalgu alla" ei saa, et maad sööti jääwad jne., siis on nüüd tegelik elu näidanud, et see ettekuulutus nurja on läinud. Enamjagu asunikkudest on näidanud, et nad on suutnud asumise esimest raskust ära wõita. Asunikkude hooned, olgugi ehk esialgul wäikesed, kerkiwad siitkindlalt nende uutel maalappidel ja põllud haljendawad samuti kui wanadelgi põllumeestel. Mõnes asjas on aga asunikud wanadele põllumeestele eeskujuks. Asunikkudel leidub rohkem ettewõtlikkust ja ühistunnet kui wanadel põlistel põllumeestel, kes tihti õige alalhoidlikud ja umbusklikud on iga uue ettewõtte wastu. Asunikud on püüdnud kasutada iga wõimaluse oma noore majapidamise paremale järjele tõstmiseks, ja kus üksinda jõud ei hakka, siis teawad nad, et ühendus teeb tugewaks. Seda asjaolu tunnustab see, et juba selle lühikese asumise aja jooksul on asunikkude poolt rida ühistegelisi asutusi ellu kutsutud, mis töötawad heade tagajärgedega. Asunikud ei ole naljalt juhust lasknud mööda minna ühiselt planeeritawate mõisade rehepeksu- ja muude suuremate põllutöömasinate ja -riistade omamiseks. Samuti on terwe rida mõisade weskid, lauakõitusi, wiinawabrikuid, jne., asunikkude poolt loodud ühisuste kätes. Ka muul alal on asunikud näidanud, et nad ühistegewuse kasu oskawad hinnata. Terwe rida turba- ja mõned tarwitajateja piimaühisusedki on asunikkude algatusel ellu kutsutud. Koguni traktorite ja suuremate peksugarnituuride ühiselt omamise kawatsusi on asunikkude keskel ette tulnud. Peab tähendama, et üldse asunikud, selle sõna tõsises mõttes, enam ettewõtlikum ollus on. See maksis omalajal ka Wene ja wäljamaale asujate kohta, suuremal määral maksab see ka kodumaa asunikkude kohta.

Ühistegewus on see jõud, mille poole tuleb asunikkudel oma majapidamise kindlustamiseks ka edaspidi pöörda. Kaugeltki ei ole weel ära kasutat. kõik wõimalused, kuidas asunikud wõiksid ühiselt oma majanduslist seisukorda kindlustada, ja ka omi wõimisi rahuldada. Suur hulk planeeritud mõisade meiereisid seisab, ehk on eraisikutele kasutamiseks renditud. Karjakaswatamine on tingimata asuniku tähtsam majandusharu, wähemalt edaspidi tahab ta seda olla. Käsitsi wõitegemine ehk paari toobi piimaga turulkäimine ei tasu end meie päewil enam ära.

Päewakorras on ühismeierei. Päris loomulik oleks kui piimaühisus asutada ja endine mõisa meierei ära kasutada.

Samuti on kartul meie tähtsam põllusaadus, mis ümbertöötatult ka wäljaturul ostajaid leiab.

Mõisades leidub tihti hooneid, nagu wanu wiina- ja õllewabrikute ruumisid, hiiglakeldrid, millede otstarbekohane kasutamine muidu raskusi sünnitab. Wäga hõlbus ja kasulik oleks asunikkudel kartuliühisus asutada, siis tärklisteja helbedetehas sisse seada, mis end hästi ära tasuks. Ka mõisade wiljakuiwatuste ühistegelistel alustel kasutamine oleks asunikkudele wäga tähtis.

Lõpuks tuleks ka asunikkudel weel selle peale mõtelda, kuidas omi tarbeaineid paremini omada ja majapidamise saadusi hõlpsamini ja kasulikumalt turule toimetada. Majanduslikselt kitsastes oludes asunik wõib kergesti sattuda ärimeeste wõrku, kes kasutawad tema kitsikust, ja nööriwad wiimase tööpäewa.

Ostu-müügiühisused on asunikkudele elulise tähtsusega ja nende asutamine, kus nad ümbruskonnas puuduwad, on päewaküsimus. Mõisad on harilikult oma asukoha poolest seatud keskkohas, samuti leidub selletõttu kergemini ühisusele tarwilikka ruume, nii et mõnigi endine mõis sündsaks ostu-müügi ühisuse asupaigaks oleks.

Palju on alasid, kus ühistegewusel asunikkude keskel lai tööpõld ees seisab, et nende elujärge kindlustada ja ka waimlisi huwisid rahuldada. Nagu näha, tulewad sellele äratundmisele ka asunikud ikka enam ja enam ja astuwad selleks ka edaspidi tarwilikke samme. —dn.

[illegible]

Puude- ja heintewedu hädas.

Wähese lume ja alaliste sulailmade tõttu ei saa põllumehed soode tagant heinu ja metsadest puid koju wedada. Sood ja metsaalused on pehmed, ning wanad inimesed arwawad, et need sel talwel ära ei külmagi. Wedude seisak on iseäranis tuntawaks takistuseks Wirumaal, kus puumaterjaali-wedu igal talwel rahwale rohkesti teenistust annab. Paljud asunikud kawatsesid talwel ehitusmaterjaali wälja wedada; olid ka kawatsusel suuremad üldehituste weod, nagu Jõhwis koolimaja materjaali wedu, siis mitmel pool seltsimajade ja ühisuste ehituste materjaali wedu jne. Kolm kuud on lumeta mööda läinud, teine pool talwet jääb kiireks wedude suhtes. A—o.

Pärnu maakonna segakommisjon

kokkuleppele jõudmata laiali läinud.

Teine koosolek 29. ja 30. dets.

11. dets. jäi esimene segakommisjoni koosolek pidamata sellepärast, et pooled koosolekujuhataja walimises kokkuleppele ei jõudnud.

Teine koosolek kutsuti maakonnawalitsuse töö- ja hoolekandeosakonna juhataja poolt kokku tööliste esitajate nõudmisel.

Koosolekule olid ilmunud tööliste esitajad: Toomas Meras — Tallist, Hendrik Pikkus — Woltwetist, Peeter Lips — W.-Wändrast, Annus Jürna — Torist ja Juhan Peelmann — Selist.

Põllupidajate esitajatest: Mats Laamann — Pärnust, Joh. Alberg — Taalist ja Hans Wirkus — Kaelastest.

Koosoleku awas maakonnawalitsuse töö- ja hoolekandeos. juhataja J. Matwei, teatades, et tööliste poolt kaks esitajat rohkem on koosolekule ilmunud kui põllupidajate esitajaid. Tööliste esitajad otsustasid koosolekul hääleõiguseta jätta Jürna ja Meras'i. Koosoleku juhatajaks walti lahtisel hääletamisel Peeter Lips — 4 hääli poolt, wastu ei olnud häält, protokollikirjutajaks Saulep.

Läbirääkimistel tunnustas segakommisjon tarwilikuks, et „Riigi Teatajas" nr. 102 — 1921. a. põllutööliste palgaseaduse § 4. ette nähtud kirjalikud töö- ja palgalepingud tingimata tarwilikud on.

Tööandjate esitaja, Wirkus, tegi ettepaneku, et tööliste kui ka tööandjate wahel oleks waba kokkulepe. Üksikasjaline päewakorra arutamine kestus kella seitsmeni. Pooled awaldasid arwamist, et mõnes asjas kokku wõiks leppida. Mindi koju resolutsiooni kirjutama.

30. dets. hommikul kell 9,35 m. algas uus koosolek.

Põllupidajate ettepanek:

Põllupidajad esinesid ettepanekuga: „Silmas pidades, et praegusel ajal tööwiljakus suuresti on langenud, mille all Eesti, kui põllumajandusliku maagi, tulewane heakäekäik raskesti kannata wõib, kuna ju ometi töö see abinõu on, mille waral meie riik ja rahwas edeneda wõib, panewad tööandjate asemikud ette, täisjõuliste tööliste töörohkust ennesõjaaegse normi järele arwata. Ettepandud töönorm on arwudes ligikaudu samasugune, nagu see 1922. a. algul üleriiklisel segakommisjoni koosolekul tööandjate poolt ette oli pandud ja põllumehe kalendrites ja käsiraamatutes leida wõib.

Tööliste esitaja seletus.

Tööliste esitaja Peelmann loeb tööliste esitajate resolutsiooni ette: „Silmas pidades, et peremeeste poolt esitatud kawad tööwiljakuse tõstmiseks on jällegi määratud maatööliste nülgimiseks ja wiimase tööjõu kurnamiseks, tööandja, hallparuni, tõusiku kodanluse ja suurkedaomaniku põhjatu kukru täitmiseks. Nähes, et tööandjad-nuumikud tahawad oma lagunud majandust parandada ja altkiate arwu suurendada ainult waesekesjäänud maatööliste higi ja were …, neid ikkejõukäiwate asjadega üle külwates…"

Põllumajapidajate esitajad protesteeriwad.

resolutsioonis ettetoodud sõnade — nülgimise, nuumikud, hallparun, jne. wastu, neid enda kohta haawawaks pidades ja lahkuwad koosolekult.

Peelmann jätkas edasi oma resolutsiooni lugemist, mis õige pikk oli ning wängeid sõnu sisaldas, kui lõpuks koosolekujuhataja lugejat katkestas, tähelpanu juhtides, et wastaspool ammugi koosolekult lahkunud ja seda keegi ei kuule, mille peale Peelmann tähendas, et temal weel wängem taskus tagawaraks on. Peelmann nõudis resolutsiooni protokollile juurde lisamist.

Peale lühidat wahetaega

tegi põllupidajate esitaja Wirkus ettepaneku, et Peelmann tema poolt etteloetud resolutsioonis haawawad sõnad tagasi wõtaks, ehk koosolekult lahkuks, ja tema asemele üks koosolekulwiibiwatest hääleõiguseta jäänud tööliste esitajatest hääleõigusega osa wõtaks, mille peale tööliste esitajad omakeskel nõu pidama läksid.

Peale nõupidamist teatas Peelmann, et tema koosolekult ei lahku, millepeale põllupidajate esitajad koosolekule enam ei ilmunud.

Põllupidajate esitajate märgukiri.

Põllupidajate poolt anti segakommisjoni töö kohta seletus, mida protokollile nr. 1 all juurde lisati. Seletuses peajoontes toonitatakse, et 1) Põllupidajad on sõbralikku kokkulepet soowinud. 2) Praegune segakommisjon on liig wäikse arwu tööliste ja tööandjate esitaja, sest segakommisjoni walimistest wõttis wäga wäikene arw töölist kui ka tööandjaid osa, sellega näidates, et nemad segakommisjoni tööst midagi ei oota. 3) Tööandjate katsed kokkulepet leida on tagajärjetaks jäänud, ja tööandjad on otsusele jõudnud, et wõimalik ei ole seaduses ettekirjutatud sundusliku määrusi tööliste tööaja ja palgaolude korraldamiseks kokku seada, waid et tööaja- ja palgaasi tööandjate ja tööliste waba kokkuleppe alusel peale jääma, nagu seda mõlemad pooled juures enamuses segakommisjoni walimistelt ärajäämi-

sega küllalt selgesti mõista on andnud. 4) Awaldatakse kahetsust, et koosolekujuhataja tööliste esitajate resolutsiooni ettekandmisel haawawates lausetes takistust ei teinud, mis korraliku edasitöötamise wõimatuks tegi ja tööandjate esitajad koosolekult lahkuma sundis.

Tööliste esitajad

andsid siis weel järgmised nõudmised protokollile juurde lisamiseks: Walijameestele maksetagu päewa- ja sõiduraha maakonnakassast, nagu segakommisjoni liigetelegi. 2) Sunduslikud määrused põllutööliste tööaja ja palgaolude kohta 1923/1924. a. (maatööliste ametiühisuste üleriiklise liidu juhatuse ettepanek).

Sellega lõppes kaks päewa kestunud koosolek ilma, et midagi ära oleks tehtud. —a—

Rahwamajandus.

Tööstus Tarwastus.

Tarwastu-Mustla alewis on praegu kolm suuremat nahaparkimistöökoda, mille omanikudeks kõik kohalised elanikud.

N. Karu nahatööstus on asutatud 1918. Töötab juht-, kroom-, shewroo- ja pastla nahka. Töölisi kolm. Ehitamisel suurem ajakohasem parkitöökoda.

Joh. Mäeotsa nahatööstus on asutatud 1914. a. Walmistab samasugust nahka kui eelmine. Tööstussaadused on maakonna ja kohalikel näitusel auhindadega kroonitud. Peale selle parkitakse nimetatud töökodades lambanahku. Teised ettewõtted sellel alal ei wääri iseäralist tähelpanu.

Peale nahatööstuse oleks nimetamiswäärt weel piima ümbertöötamis-ettewõtted.

Suurem nendest J. Parsu käsimeierei asub Mustlal. Piima päewane läbitöötamine umbes 1000—1500 toobi ümber, mis tuuakse ümberkaudsetest taludest. Walmissaadusi müüb „Estooniale" ja teistele alalistele ostjatele.

Teine suurem meierei, K. Rasmusseni oma, asub Tarwastu asunduses. Päewane piima läbitöötus umbes 1000 toobi ümber. Piima toowad asunikud ja ümberkaudsed talupidajad.

Piima hind oleneb täielikult Tallinna turuhinnast.

Et ettewõtted hobusejõuga töötawad, siis ei ole suudetud oma saaduste wäärtust tarwilisele kõrgusele tõsta, nagu see aurujõul töötawates ettewõtetes wõimalik on.

Walmistatakse peaasjalikult eksport- ja Pariisi-wõid, kohupiima, Tilsiti, Hollandi ja Shweitsi juustu.

Enne sõda töötasid Tarwastus ka paar ühisuste weejõul käiwat meiereid, kuid need sulgusid sõjaajal, ega pole enam tegewust alustanud. Iris.

Abiandmise korraldus tööta töölistele.

Tööta tööliste toetamiswiise on peaasjalikult kaks: 1) tööta olemise wastu kindlustamine ja 2) riikline toetus. Wiimane toetuswiis jaguneb weel mitmesse eriosja, sest tööta töölistele wõib riiklist rahalist abi anda, kuid ka organiseerida mitmesugust omawalitsuslist, ühiskondlist wõi riiklist tööd, nimelt tööabi.

Teine, kõigevohtem tarwitusel olew tööta tööliste seisukorra parandamise abinõu on riikline toetus. Riiklist toetust wõib saada kas töö ehk raha näol. Riikline toetus wõib olla mitmesugune: 1) töölistekolonid; 2) tööliste toitmine; 3) töömuretsemine, jne. Töölistekoloniide tegewus seisab selles, et tööta, waeseksjäänud ja wigaseid töölisi wastu wõtta oma toetuse alla, neile sööki, korterit muretseda.

Walmanda riiklise abina tööta töölistele on ühiskondlised, seltskondlised ja omawalitsuslised tööd. Walitsus organiseerib sel juhtumisel tööd, kui tööta tööliste arw wäga suur on. Mitmelt poolt on töö organiseerimine soowitawamaks tunnustatud, kui rahalise toetuse andmine, sest tööd tehes toob tööline tehtud tööga riigile teatawat kasu, kuna rahalise toetuse andmise juures riik wähematki kasu ei saa. Teiseks on mitmelt poolt arwamisi esile toodud, et rahalise toetuse andmine sünnitab tööliste seas teatawat loidust ja laiskust.

Meie tööta tööliste olukorra kergendamiseks on weel wähe läbi wiidud. Läinud talwel oli meil tuhandeid tööta töölisi (muidugi juurde arwates põllutöölisi ja neid, kes tööbörsedes registreeritud ei olnud), kuid abiraha wõi toetust said ainult mõned. Tänawu on ametiühisused ja tööliste organisatsioonid ettewaatlikumad olnud ja paar resolutsiooni wastu wõtnud tööta tööliste seisukorra kaitseks.

Käesolewal talwel ei tõuse tööta tööliste arw, loodetawasti, nii suureks, kui läinud talwel, sest palju töölisi on uuestiawatud töökodades tööd leidnud. —ari—

Polli kiri.

Eesti-Läti piir rahuldaw. — Loidus seltsi- ja ühistegewuses. — Elawus ehitustöös.

Polli on üks piiriäärsetest waldadest. Eesti-Läti praegune piir läheb siin endist Pärnu ja Wolmari maakondade administratiwpiiri mööda, mispärast piiriajamine siin suuremate sekeldusteta läbi läks, kui maha arwata paari-kolme talu raskusi piiriga siinkohal üldjoontes rahule jääda.

Seltsielu keskkohaks on jäänud Peraküla; siin tegutsewad juba endistest aegadest noorsooühisus ja tuletõrjeselts. Wiimane suutis omale Peraküla maja ehitada, kuigi wõlgadega, ja maja praegu weel täiesti walmis pole. Et uus seltsimaja alles ahjudeta, siis ei wõi pidudest talwel juttugi olla, kuna neid ka suwelgi hoopis wähe korraldati.

Ühistegewusel pole pollilaste juures pinda. Kuna naabriwaldades, näituseks Karksis, juba igas külas oma rehepeksumasina tarwitajateühisused olemas, pole Pollis ühtegi sarnast, mispärast wiljapeksmist toimetatakse peaasjalikult eraomanikkude masinate abil, kellele muidugi kõrget hinda tuleb maksta. Ka pole siin mõnel muulgi alal nimetamiswäärilist ühistegelist ettewõtet leida.

Walla piirides asub 2-aastane alampõllutöökool Polli mõisas. Ehk küll kool wegelikkude põllumeeste ettewalmistamiseks määratud ja kohapeal hõlpsasti kättesaadaw, õpib siin kõigest paar-kolm Polli põllumehe poega.

Waridu sarnaneb Polli elu-olu peajoontes teiste waldade omale. 7—8-aastase seisaku järele on jälle alganud ehitamisajajärk. Talumeeste juures wõib igalpool tähele panna sõjaaastate kestel lagunenud hoonete parandamisi; samuti ehitatakse rohkel arwul uusi hooneid.

Tõuwili ja ristikhein, sama ka niiduhein, andsid tänawu parema saagi, kui nii mitmel eelmisel aastal. Sellewastu äpardus rukis tänawu pea täiesti. Ka tänawune kartulisaak oli õige wäike. Spectator.

Tallinnast.

E. w. 1920. a. wõidulaenu 2 järjekorraline wõitude wäljaloosimine

on täna, 2. jaanuaril s. a. kl. ¾3 päewal Eesti panga ruumides, Gogoli puiestee nr. 3.

Uueaasta wastuwõtmine Tallinnas

muutus ka tänawu sama traditsiooniliseks pidustuseks, nagu eelmistelgi aastatel. „Estoonias" ja Draamateatris, samuti ka pea kõikides seltsides olid wana-aasta õhtul korraldatud päewakohaste ettekannetega koosviibimised, kus osawõtmine harukordselt elaw ja lahkumine kaugelt üle kesköö sündis. Suur kõikus oli sellel ööl kõikidel joogikohtadel, kus tung õige suur ja nõudmine õige elaw oli.

Juba kaks-kolm tundi enne kesköö täitusid südalinna tänawad rahwaga, kirikud, kus teenistusi peeti, ei jaksanud mahutada kõiki usuhimulisi. Weerand tundi enne kesköö hakkasid helisema kõikide kirikute tornides kellad.

Kell 12 pääsesid wallale tugewad rõõmuhõisked uue-aasta terwituseks ja ülemeelik elu tänawatel. Kõrwulukustaw müra tekkis kirikukellade, laewawilede ja pidusaalide muusika helidest, mida suurendasid püssipaugud, rakettide raadsemine, wilistamine ja hõisked rahwahulgast.

„Walwaja" wälja-tõstetud mööbel asetatud Harjuwärawamäe restoraani ruumidesse.

Nagu teada, tõsteti kohtupristawi poolt laupäewal ja pühapäewal karskusseltsi „Walwaja" mööbel W. Pärnu tänawalt, Ornoweri majast, omaniku nõudmise peale, wälja. Pühapäewal kell 5 p. l. oli juba wäljatõstmine, mis ilma mingisuguste wahejuhtumisteta mööda läks, täiesti lõppenud.

Raskusi tegi nüüd kraami paigutamine, mis ju lahtise taewa alla ei wõinud jääda. Korteriosakonna juhatajal olid käepärast ainult Batschi töökoja kuurid, kuhu aga seltsi juhatus nõus ei olnud kraami wedama.

Selle järele, linnapea hr. Uueson asjast teada saades, andis wiibimata 4. jsk. politseiülemale käsu, et tänawaletõstetud kraam Harjuwärawamäe restoraani ruumidesse, mis praegu tühjad seisawad, wiidaks. See käsk täideti sellsamal õhtul.

Linnapea poolt on luba seltsil Harjuwärawamäel ainult kraami hoida, kuna igasugu pidustused j. m. seal keelatud.

Nagu kuuleme, pole weel seltsi juhatus alalisi ruume enesele leidnud, ega tea ka tulewikus neid saada olewat.

Linna uue algkoolimaja mööbli küsimus otsustatud.

Alamatele klassidele jääb pink, wanematele klassidele — tool lauaga tarwitusele.

Neil päewil oli linna haridusnõukogus üks tähtsam hariduskusimus arutamisel, nimelt, missugune peaks saama uue ehitatawa algkoolimaja mööbel. Wastamisi olid kaks woolu — ühed, kes ka edaspidi soowisid koolides wanu koolipinke näha, ja teised — uuema waate poolehoidjad, kes õpilase iseseiswust mõtlewad arendada ajakohasema sissesoadega — tooli ja lauaga.

Lõpuks ühinesid mõlemad woolud keskteel. Otsustati, et kolmel wanemal klassil tuleb tarwitusele wõtta koolimööblina iseseiswalt igale õpilasele tool lauaga, kuna alamatele klassidele weel mööblina wana koolipink jääb.

Mööblijoonistused teeb kuulduwasti haridusministeeriumi puuõpitöökoja juhataja Th. Ussisoo, mille järele tuleb üldine wäljapakkumine.

Kes

enne 1. jaanuari **„Waba Maad"** ära tellida ei jõudnud, wõib seda weel täna teha.

Postiosakondade asutamine Tallinnas.

Meie lehes ilmusid teated, „uue ajakohase postimaja ehitamisest näitusplatsil" ja „uue postihoone aseme walikust." Wiimases on öeldud, et koht, mis postihoonele sünnis, oleks linna keskkohal — Wabaduswäli.

Arusaamatuste ärahoidmiseks teatab posti peawalitsus, et temal on kawatsus, wäljamaa eeskujul, igas linnajaos postkontori awada, linna trammi ääres ja nimelt Narwa, Tartu Pärnu ja Baltiski maanteedel ning Koplis kokku umbes 6—10 postkontorit kõigi posti- ja telegraafi-operatsioonidega. Iga linnajao postkontor saaks oma raioonis ise kirju laiali kanda, millega kõrwaldatakse nüüdne kirjakandjate jalgsi ringkäigud raske kirjakotiga, kesklinnast 5—8 klm. kauguseni linnaäärsetesse kohtadesse mis põhjusteks on kirjade hilisemaks kättejõudmiseks. Raudteejaama läheduse näituswäljale kawatsetakse ehitada, wäljamaa eeskujul, keskjsorteerimise postkontor, mille õue ühelt poolt raudteerööpad ja teiselt poolt linna trammi tee sisse käiks. Postirongi sissesõidul antakse postwagun kohe keskjsorteerimise postkontori õue, posti wälja laadimiseks. Peale korrespondentsi ärasorteerimist saaks see linna trammiwag. wastawatesse linna postkont. laiali weetud. Sedawiisi toimetatakse postisaadetused wäljamaal 4—8 korda päewas linnas laiali, ka kauged linnaäärsed kohad ligi arwatud, ja seda saaks tulewikus ka Tallinnas heade tagajärgedega korraldada.

Kui meil, Tallinnas, soowitakse, et postisaadetused ja ka ajalehed posti kaudu ilma wiiwitusteta ja mitu korda päewas peaksid elanikkudele kätte toimetatud saama, ja et linna kodanikud ei oleks sunnitud kaugelt linnaäärsetest kohtadest linna keskkohta tulema oma saadetusi postile andma, siis on hädatarwilik, et meie wäljamaal kauemat aega tarwitusel olewa mooduse omaks wõtame: keskjsorteerimise postkontori jaama otsekohesesse lähedusesse — näitusplatsi nurgale — ehitame ning linnas 6—10 postkontorit awame.

Haiti ja Santo Domingo saladused.

Peatükk Atlandi-tagusest imperialismist.

IV.

Eelmisest selgub Ühisriikide poliitika sisu Haiti ja Santo Domingo suhtes igale waatlejale — maksku mis maksab oma ülíwõimu kogu saarel maksma panna.

Mõlemitel juhtumistel käidi üht ja sama teed. Kui rahulikul teel allaheitmislepingut ei suudetud läbi wiia, wõeti wägiwald abiks. Haitis läks korda selle wägiwalla abil lepingut läbi suruda, mis Ameerika edaspidist ülalpidamist wormilikult õigustas, Santo Domingos ei läinud see korda. Kuid sisuliselt walitseb mõlemal maal tänasen üks ja sama toores sõjawõim.

Kui nüüd küsida, millega selle aktsiooni poolehoidjad oma tegewust põhjendawad, siis ei ole kusagilt poolt kuulda olnud, et Ühisriigid omal mingisugust wormilist õigust oleks arwanud olewat nimetatud iseseiswaid wabariike okkupeerida. Kõik tunnustawad, et see lihtne wägiwald oli. Küsimus on ainult selle wägiwalla põhjendamises. Kõigelihtsamalt tegi seda president Wilsoni riigisekretäär Robert Lansing, kes weel sel suwel seletas, et saart olnud tarwis okkupeerida, sest olnud karta, et sakslased asutawad enesele sinna meribaasi. Selle seletuse naersid peale tema autori kõik ühelmeelel wälja, sest et sel ajal ameeriklased sõjas ei olnud, sakste baasiasi iseenesest naeruwääriline on ja wiimaks arusaamatuks jääb, miks okkupatsioon nii wisalt pärast sõda edasi kestab. Küsimus ei olnud iseenesestki mõista sakste meribaas, waid Ühisriikide meribaas, kes sellelabi Euroopa sõjakära all waikselt Caribea mere sulgusid.

Teised seletused on palju awalikumad. Ameerikal olla igawaks läinud seda saja-aastast rewolutsioonipesa oma läheduses kannatada. Haiti iseseiswus olla ainult tema rahwa õnnetuseks olnud, mis kogu saare waesusesse saatnud ja kultuuri häwitanud. Aastal 1791. saatnud Haiti ilmaturule 163 miljoni naela suhkrut (sel ajal, kui Prantsuse plantaatorid seal orjadega suhkrut walmistasid). Sellest ajast peale ei olla 119 aasta jooksul mitte ühte naela suhkrut eksporteeritud. 1919.—1920. aasta hooajal asunud üks Ameerika firma tööle ja eksporteerinud 9 miljoni naela. Me teame juba, miks ameeriklased seda ennem ei saanud teha. Ameerika kultuurikandja demokraatlisest seisukohast on muidugi täiesti loomulik, et ta endist orjust uuel kujul walmis on sisse seadma, kui aga eksport õitseks. Tolle maa kodanikud on ju mustad, ning onu Sami kõlbline kohus neid uuesti rakkesse panna. Ja nagu me juba nägime, ei kohkunud okkupatsioonivõimud isegi harilikuwanaaegse orjuse sisseseadmise eest tagasi ühes orjajahtide ja kõigi muude eeskujuliku orjapidamise attribuutidega. Pealegi olla wiimasel ajal sakslased ja ka teised euroopalased hakanud legaalsel teel Haitis omale pinda walmistama — pärismaalasi naiseks wõttes ja sel moel Haiti kodanikkudeks hakates olla nad maid omanud, kuna see ameeriklastel keelatud oli. Sakssaman olla ka a. 1912. otsekoheseid läbirääkimisi pidanud söesadama kontsessiooni asjus Haitis. Sarnane tegewiis olla aga europlaste segamine Ameerika asjadesse, sellega Monroe doktriini wastu, mispärast Ühisriigid kohustatud olnud wäewõimuga wahele segame. Et sel puhul asju olla ette tulnud, mille protokolleerimise juures senati merikommisjoni ees kirjutajad-preilid minestusesse langenud, siis ei olla mitte sünnis neid asju laiutada, waid selle asemel rohkem rääkida, mis Ühisriikide okkupatsiooni kultuurikandjad positiwset teinud. Peale selle olla suur osa mõlemite wabariikide wäliswõlgades Euroopas tehtud, mis omalt poolt hädaohtu tähendab Monroe doktriinile.

Wiimase hädaohu wastu wõitlemise otstarbel kawatseti mõlema maa wõlgasid konsolideerida selles mõttes, et Ühisriikides uued laenud realiseeritaks ja saadud summadest kõik saare wäliswõlad tasutaks, nii et edaspidi neil ainult üks wõlausaja — onu Sam — oleks ning selle selja taga National City Bank, kelle ettewõtteks kogu awantüüri peetakse. Kõigi protestide peale waatamata on selles sihis juba suur hulk tööd tehtud: nii realiseeriti suwel Santo Domingo laen 6.700.000 dollari suuruses, kusjuures okkupatsioonivalitsus garanteeris, et see laen iga Santo Domingo walitsl. poolt kui „seaduslik, sidaw ja wastuwaidlematu kohustus" aktsepteeritakse. Samasugust laenu kawatseti Haitis 14.000.000 dol. suuruses, millest wabariigi endised wõlausaajad pidi rahuldatama ja ülejääwa osaga irrigatsioonitöid teostama — maa-aladel, mis uus wõlausaja (National City Bank) juba oma kätte kiskunud. Kuni wiimase ajani suudeti selle laenu realiseerimist takistada.

Nüüd, kus töö juba enam-wähem tehtud, on kawatsused käimas sõjalist okkupatsiooni Santo Domingos lõpetada ja mingisugust iseseiswa walitsuse warju seal onu Sami näpunäidete järele walitsema panna. Sarnaseid kawats. Haiti kohta ei saa üldse olla, sest et seal wormilikult okkupatsiooni ei ole, waid ainult Ühisriikide sõjawäed, kes kohalikul walitsusel aitawad walitseda. Dominikaanlastele on juba kolmel puhul ettepanekuid tehtud, wormilist okkupatsiooni lõpetada, isegi juba Wilsoni administratsiooni ajal, ja nende wiisa ja kindla wastuseismisega tuleb seletada, et neile wiimaks tänawu suwel juba enam-wähem wastuwõetaw ettepanek tehti. Kuid ka see wiimane sisaldab enese nõudmist, et kõik okkupatsiooni päewakäsud, awaldatud „Ametlikus Teatajas", mis maksusid peale panid, kulusid lubasid, kolmandatele isikutele õigusi andsid, sama ka lepingud nende päewakäskude põhjal (kontsessioonid!), eriti ka wälised wõlakohustused jõusse jääksid.

See ettepanek wõeti isegi Ameerika radikaalide poolt, kui ainus pääsetee wastu, sest ka need ei suuda enesele ette kujutada, et wägiwalla heakstegemisel saadud kasulikud kontsessioonid ja wäewõimuga tehtud laenud peaksid kaduma minema. See ei mahu lihtsalt ühegi ameeriklase ajudesse, olgu ta wabariiklane, demokraat wõi radikaal.

Tagasiwaadates wõime aga ütelda, et president Wilsonil, kui ta 14 punkti taskus, Euroopa rahwastele rahu, wabadust ja enesemääramise õigust tuli tooma, kõige põhjalikumad kogemused, neis asjus olid, saadud eelkirjeldatud katsejänestega opereerides, mis kui arwesse wõtta tema endist praktikat samal alal Meksikos, Kesk-Ameerikas ja mujal, meile täieliku õiguse annab teda kõigesuuremaks rahwaste enesemääramise, õiguse, rahu ja rahwasteliidu aate spetsialistiks pidada.

Uued nimetused lasteaedaik...

Wiimasel linna haridusnõ... olid päewakorras uued nimet... kude personaalis, ühenduses La... samisega.

Inglis-Balti laewatehases ... juhatajaks waliti prl. Irmel, ... teaia kaswataja. Sama lastea... waliti prl. Soken ja pr. Gwe...

Prl. Irmoli asemele wali... prl. Iwes. J. Posta nimeli... määrati õppejõuks prl. Beeln... mese lasteaia õppejõud pr. ... oma palwe peale linna taga... Kuulduwasti, kandideeriwat ... hataja koha peale.

Laulupidust osawõtj... juhtidel...

korraldatakse E. lauljate-liidu... eelawal nädalal paljudes koh... muusikalist loengui... koosolekuid laulupidu o... mistamiseks, mispärast E. ... teeriumi korraldusel maakon... koorijuhid sel ajal õppetöödest ... Sellesarnased koosolekud ... Wiljandis ja Rakweres 2. ja... Tallinna ja Harju maakonn... jaanuariks on kokku kutsutud...

„Riigi Teataja" n...

— 29. dets. — sisaldab: Kesk... 1923 a. põllumajapidamisest ... laksiegemisel. Määrus Suuren... wallas asuwate riigistatud ... satajatelt nõutawa liikumata ... ja siendamise asjus. Sundus... maal-puhkeaja kohta leiwatöö... garitöökodades Tallinnas. Su... tusmäärude täiendus makswi... Tartus. Sunduslikud määrus... mise ja kiskemeetawa liha läbi... Narwas. Sunduslik määrus ... dega ja numbritega marustam... saind j. m.

Male.

Menshsowitsh'i wariant ...

Umbes 15 aasta eest oli ... „moodis"; seda loeti kindlaks ... mille wastu walgel raske olla ... da. Wõistlusel Lasker-Marsh... nime peale said 6 Prantsuse p... Riia suurmeister Niemzowitsh... walgete pealetungimise wõima... andiga suurendas ja sellega ...

„Estoonia" te...
New-Yorki Metropolitän...
Karl J...
külaskäigu etendus. „Faust"...
Fausti osas Karl Jörn.

„Estonia" teater.
Teisipäewal, 2. jaanuar. 1923. kell ½8 õhtul
Hollandlanna.
E. Kalmani operett 3 waat.
Kesknädalal, 3. jaanuaril 1923. kell ½8 õhtul
Madame Sans Gene.
W. S. Sardou ajalooline näid. 4 waat.

Русский театр.
Дирекция А. В. Пронникова
Здание Немецкого Театра.
Во вторник, 2 января 1923.
ЗАЗА.
Пьеса в 5 д. Бершона и Симона.
Участв: Арбенина, Вольская, Москвина, Марiанна Павлова, Скаржинская, Верно, Гарин, Гринев, Катенев, Кусковскiй, Чернов и др.
Начало в 8 ч. веч.
Анонс: В четверг 4 января прощальный бенефис С. Р. Арбениной „Флавiя Тессини" Щепкиной-Куперник.

Kes soowib
kõige langemat ja puhtamaitselisemat äädikat, see pangu ostmise juures tähele nime **Wenaad Kant.** Saaba paljaaest ärikest mitmes suurusestes pudelites.

„Waba Maa"
üksikuid numbrid on saada pea igas raudteejaamas.

Uued nimetused lasteaednikkude personalis.

Wiimasel linna haridusnõukogu koosolekul olid päewakorras uued nimetused lasteaednikkude personalis, ühenduses Kopli lasteaia asutamisega.

Inglis-Balti laewatehases asuwa lasteaia juhatajaks waliti prl. Irmol, end. esimese lasteaia kaswataja. Sama lasteaia kaswatajateks waliti prl. Soken ja pr. Gnazintowa.

Prl. Irmoli asemele waliti teisest lasteaiast prl. Ilwes. J. Poska nimelisesse lastekodusse määrati õppejõuks prl. Beekmann. End. esimese lasteaia õppejõud pr. Järwer määrati oma palwe peale linna tagawara õpetajaks. Kuuldawasti, kandideeriwat ta 14. algkooli juhataja koha peale.

Laulupidust osawõtjatele kooride juhtidele

korraldatakse E. lauljate-liidu algatusel teisel nädalal paljudes kohtades kodumaal muusikalisi loenguid ja pedakse koosolekuid laulupidu eeltööde ettewalmistamiseks, mispärast E. w. haridusministeeriumi korraldusel maakondades õpetajad-koorijuhid sel ajal õppetööst wabastatud on. Sellesarnased koosolekud algawad Pärnus, Wiljandis ja Rakweres 2. jaanuaril; kuna Tallinna ja Harju maakonna koorijuhid 4. jaanuariks on kokku kutsutud.

„Riigi Teataja" nr. 180

— 29. dets. — sisaldab: Kehtimised taksnormid 1923 a. põllumajapidamisest saadud tulu kindlaksmääramisel. Määrus Suuremõisa ja Kabliwa wallas asuwate riigistatud mõisate maade kasutajatelt nõutawa liikumata warandusse maksu sissenõudmise asjus. Sunduslik määrus normaal-puhkeaja kohta leiwaküpsetamise- ja pagaritöökodades Tallinnas. Sunduslikkude ehitusmääruste täienduse maksmise pikendamine Tartus. Sunduslikud määrused loomade tapmise ja liha läbiwaatamise kohta Narwas. Sunduslik määrus majade nimisiltidega ja numbritega warustamise kohta Haapsalus j. m.

Male.

Niemzowitsch'i wariant prantsuse mängus.

Umbes 15 aasta eest oli Prantsuse mäng „moodis"; seda loeti kindlaks kaitsemänguks, mille wastu walgel raske olla midagi alustada. Wõistlusel Lasker-Marshall ilmameistri nime peale said 6 Prantsuse partiid mängitud. Riia suurmeister Niemzowitsch oli esimene, kes walgete pealetungimise wõimalused uue wariandiga suurendas ja sellega Prantsuse kaitsele raske hoobi andis. Dama mängib 1. e4, e6; 2. d4, d5 peale; 3. e5, c5; 4. Rf3! kui nüüd c:d, siis 5. L:d4! Rc6, 6. Lf4! (partii Niemzowitsch-Bernstein, Wilnas, 1912 a.), kui must aga 4... Lb6! astub, siis järgneb 5. Od3!

Wiimane wariant sai San-Sebastiani turniiril 1912 a. esimest korda tarwitatud partiis Saksa meistri Leonhardt'i wastu.

Partii nr. 8.

Walged: Niemzowitsch.	Mustad: Leonhardt.
1. e2—e4	e7—e6
2. d2—d4	d7—d5
3. e4—e5	c7—c5
4. Rg1—f3	Ld8—b6
5. Of1—d3.	

See julge käik on warianti peamõte. Nõrk oleks siin c2—c3, nagu waremalt mängiti.

5.	c5 : d4
6. 0—0	Rb8—c6
7. a2—a3	Rg8—e7

Kui 7. ... a5, siis 8. a4! ning Rb5.

8. b2—b4	Re7—g6
9. Vf1—e1	Of8—e7
10. Oc1—b2	a7—a5

Parem on siin a6.

11. b4—b5	a5—a4
12. Rb1—d2	Rc6—a7

Ahwardamas oli b:c5 ja kui L:b2 Vb1 ning c:b7!.

13. Ob2 : d4	Oe7—c5
14. Od4 : c5	Lb6 : c5
15. c2—c4.	

Walge on julge käigu tagant wõitnud ja ajab nüüd pealetungimisele wastase positsiooni wastu, mis halwasti arendatud (Ra7) ja julge käigu e5 poolt kitsendatud on.

15.	d5 : c4

Wõi 15. ... 0—0, 16. c : d, e : d, 17. Rg5 ehk Vc1 ja walgel on suur positsioonilik ülekaal.

16. Rd2—e4	Lc5—d5
17. Re4—d6+	Ke8—e7
18. Rd6 : c4	Ld5—c5

Ahwardamas oli Rb6.

19. Od3 : g6!	h7 : g6

Kui 1... L:c4, 20. Ld6+Ke8, 21. Vad1! f:g, 22. Ld8+ Kf7, 23. Rg5!

20. Ld1—d6+!	Lc5 :d6
21. e5 : d6	Annab alla, sest kui Ke8, siis 22. Rb6, Vb8, 23. Re5 ja d6—d7 wastu ei ole abi leida.

Waadake hoolega ringi!

Kas täid naabril „Waba Maa"?

Kui mitte, siis mõjuge, et ta lehe weel täna ära tellib.

Õnnetused ja kuritööd.

Uueaasta terwistpaugu ohwer.

Rasketi püssikuuliga haawati uueaasta hommikul k. poole 1 ajal 18-a. Helene Weresaari, kes Sidalinnast uutaasta wastuwõtmast tulles, oma tuttawatega Kadriorus, Salongi tän. peatuma oli jäänud. Kuul on nähtawasti juhuslikult olnud ja kaugelt, Lasnamäe poolt tulles, paremast kaast sisse tungimud. Kuuli wäljalõikamiseks wiidi haawatu keskhaigemaija. Haawamine eluhädaohtlik ei ole.

Wäänkpunnehed wärgitöö lahutamas.

Öösel wastu uutaastat on waras Wase tän. nr. 6 A. Jegorowi eluorteriisse akna laudu sisse murdnud ja sealt edasi, ukselukku wälja lõigates, poodi, kust 22.000 marka raha ja 8000 marga eest kaupa warastanud.

Samal öösel murti Schnelli tiigi ääres olewasse kioskisse ja warastati 4500 m. eest kaupa.

Wõrtsakaldist Nakres

Urjutakse toimetusele kohaliku kirjasaatja poolt, mille awaldame kirjutaja 29. dets. meie lehes ilmunud esialgsele teatele:

22. dets. sõitis Wärdiaani talupidaja Hendrik Gall ühes naisega ja naisekasuwennaga J. K.-ga Tartus kohtus, kust sama päewa õhtusse rongiga tagasi Puka jaama sõitsid. Sinna sõites tuli neile samas wallas — Nakres — elaw mehaanikeer Jaan Grünfeldt oma hobusega wastu. Koju sõites istusid H. S. ja K. kahekesi ettepoole ja S. naine ühes Grünfeldtiga taha poole. Teel hakkas Grünfeldt S. naisega mingisugust arwet õiendama ja raha tagasi nõudma. Sokal oli teadmata, mis arweid tema naisega õiendatakse ja üttes ümber keerates Grünfeldtile: „mis sul minu naisega tegemist on ja mis raha sa tema käest nõuad?" Selle üteluse peale wõttis Grünfeldt taskust püssi ja lõi sellega Sokkale kaela ligidale rinna sisse, mille tagajärjel S. häält tegemata wankrist maha kukkus. Ligidal olewa Puka arsti juurde sõudes, selgus, et S. juba surnud on.

Grünfeldt wõeti kohe kinni ja tunnistas ülekuulamisel ennast süüdi. Asjale anti seaduslik käik. S.

Ajakirjandus.

„Eesti arst" on oma 12. numbriga — detsember 1922 — lõpule wiinud esimese aastakäigu. Pilku heites kuukirja aastakäigu sisunimikirjale, peab tunnustama, et ajakirja on toimetatud eeskujuliku hoolega, ja ta pakub huwi ka neile, kes just tegelikud arstid ei ole.

Uuel aastal seatakse sisse osakond Eesti arstiteaduslistele oskussõnadele. Jätkatakse tähtsate Eesti arstide näopiltide ja eluloo kirjelduste toomist.

Segateated.

Wiimsepäewa ootel.

Ado Erik läks Narwa politseijaoskonda ja teatas: ta tuleb Kohtla-Järwelt töölt ning politsei wõtku tema teenitud raha wastu, sest wiimnepäew on tulemas ja tema raha enam ei tarwita.

„Wirumaa" teatel, olla sarnaseid wiimsepäewa ootajaid õige palju liikumas; mõned wiiwad raha politseisse, teised rooniwad katusele jne.

Kahjlemata on siin tegemist usumäratsemise wiljaga.

Kirjawastused.

H. W. Alewi weste ei läha.

Waba, J.-Jaanis. Kaks olid awaldamiseks ilma laiema tähtsuseta; maatagamisel ilmub.

Teadja, Kehras. Otsustada wõib ainult käsikirja põhjal; ühisteg. ja saeweski sõnumed awaldamiseks tähtsuseta.

J. S., Amblas. Kaastööd palume jätkata.

Külalune, Sõmerus. Awaldamiseks liig isiklik.

— 3., Wirumaal. Üksikut wäärtust ei maksa üldistada ega selle põhjal kogu ettewõtet hukka mõista.

E. l. kongr. l. kom., Tartus. Sama kongressi teadaanne ilmus „W. Maas" juba 28. skp. (nr. 300).

A. A., Wakas. Awaldamine wõibis ruumipuudusel; ehk kirjutate, missugusele seisukohale asus wallanõukogu wiimasel korral.

Boeo, Jänedal. Kiri sisaldab nõndawõrd rasket süüdistust, mis tarwitab enne lehes awaldamist kohtulikku tõestust.

Wastutaw toimetaja T. Tomp.
Wäljaandja: Kirjastusühisus „Waba Maa".

„Estoonia" teater Neljap. 4. jaan. 1923. a.
New-Yorki Metropolitän teatri ooperilaulja
Karl Jörn'i
külaskäigu etendus. „Faust" Gounod ooper 5 w.
Fausti osas Karl Jörn. Algus kell ½8 õhtul

„Estonia" teater.
Teisipäewal, 2. jaanuar. 1923. kell ½8 õhtul
Hollandlanna.
E. Kalmani operett 3 waat.
Kesknädalal, 3. jaanuaril 1923. kell ½8 õhtul.
Madame Sans Gene.
W. S. Sardou ajalooline näid. 4 waat.

Русскій театръ.
Дирекція А. В. Пронинова
Здание Немецкаго Театра.
Во вторникъ, 2 января 1923.
ЗАЗА.
Пьеса в 5 д. Бертона и Симона,
Участв: Арбенина, Вольская, Москвина, Маріанна Павлова, Скаржинская, Верно, Гарин, Гринев, Катенев, Кусковскій, Чернов и др,
Начало в 8 ч. веч.
Анонс: В четверг 4 января прощальный бенефис С. Р. Арбениной „Флавія Тессини" Щепкиной-Куперник.

Kes soowib
kõige kangemat ja puhtamaitselisemat õäblikat, see pangu ostmise juures tähele nime Wennad Kant. Saada paljudest äridest mitmes suurusestes pudelites.

„Waba Maa"
üksikuid numbrid on saada pea igas raudteejaamas.

„Geolin"
„Geolin" kõigeparem puhastusabinõu. Puhastab kõiksugused metallid ja annab hiilgawa läike. Nõudke ainult „Geolini". Saada igas äris. Ainuesitus Eestis: Wennad Kant, Tallinnas

Haigete wastuwõtmine kella 9—1 ja 3—7.
Hambaarst Gordon-Hirsch.
Pikk tän. 48, k. 3, Kontr. 23-11.

Dr. J. Ruus
wõtab haigeid wastu.
Puka posti jaamas.

Dr. med. Aleks. Falk.
Sisemised- ja lastehaig.
Heeringa tän. nr. 12-A, krt. 20. Kõnet. igapäew 8—9 hom. ja 4—6 p. l. Kõnetr. 20—15.

Wannut. adwokaat P. Ruubel
wõtab wastu nõud: 9—10 ja ½5—6. Suur Roosikrantsi tän. 10 (Dr. Aleks maja).

Läänemaal, Lihula mõisa,
ühe Lihula tarwitatakse kohe tublit
mõisaseppa.

Tallinna linnawalitsuse majandusosakond annab wälja enampakkumisel 4—6 kaupl. ruumi Uue turu kaubam. ja lihakaupluse ruumid Maneeshi tän. 4.
Kirjalikud pakkumised ära anda majandusosakonna kantseleisse, Mundi tän nr. 2 kuni 8. jaanuarini 1923. a. kell 1 p. l.
Pakkumise tingimused sealsamas.
Linnawalitsuse majandusosakond.

Kõige kasulikumalt ostate kirjandust
Eesti ja Wene keeles
Waba Maa kontorist
(Harju tän. nr. 43, Müüriwahe t. nurgal).
Lasteraamatud ja kalendrid suures walikus

Ilmus trükist
„Waba Maa" kirjastusel: Soome kirjaniku Santeri Ivalo ajalooline romaan
Juho Wesainen
204 lehekülge, hind 90 marka. Saada kõigist paremaist raamatukauplustest.

Elektri-tarwitajatele
teatab Tallinna linna elektrijaama juhatus, et laiendustööde tõttu elektriwool neljapäewal, 4. jaanuaril hommikul kella 5 kuni 6, tähendab üks tund, katkestud saab. — — — —
Elektrijaama juhatus.

Saaremaa 2-klassiline põllutöökool
wajab kutseõiguslist
õpetajat.
Soowiawaldused 20-margalise tempelmargiga warustatult ühes tarwiliste dokumentidega ja lühikese elulookirjeldusega sisse anda Kuressaare, Saaremaa põllutöökooli juhatajale. Koolijuhatus.

Rakweres
wõtab „Waba Maa" kuulutusi ja tellimisi wastu Priimaun'i raamatukauplus, Pikk tänaw nr. 24.

„Globin"
on kõigeparem saapa kiilkmääre. Teeb naha pehmeks ja annab hiilgawa läike. Saada igalt pool. Pealadu Eestis: Wennad Kant, Tallinnas

SAKSAMAA KAUBANDUS JA TÖÖSTUS

Wilhelm O. P. Rieck
end.
The Crown Cork Comp. Ltd.
Hamburg 22. Alter Teichweg 11.
Kroonkorkide
Kroonkorgiawajate
Kroonkorkide sulgum. masin.
eritööstus.
502

Petrooleumi-gaasi-keetjad.

„Arara"

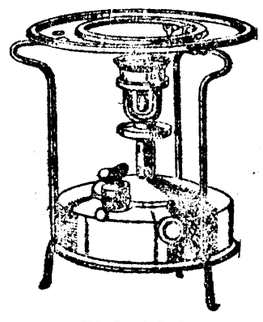

„Arara"

497

Waimistaja:
Grebe & Kästner, Dresden 16.

Dr. Trenkler & Co.

Leipzig-Stötteritz. Grafika-kunstiasutus.
Piltpostkaardid, kunstilehtede albumid.
Jgasugu trükitöid waimistatakse moodsalt wäljatöötatud, ainult hea töö.
Waimistatakse äri-ringkirje, katalooge, prospekte, raamatukaunistusi ja klisheesid.
493

Tuchfabrik
Albert Stern, Cottbus,
waimistab moodsamate, peenemate üli-kondade ja Inglis palitute jaoks shewiotti.
380

Haigete mööbel

tsentrifuugad laboratooriumidele, kirurgilised tarberiistad, rekordpritsid. 531
Ernst Jahnke
Berlin, S. O. 16. Adalbertstr. 60, asut. 1872.

Waltswärgid,

sõtkumismasinad ja tehnilised tarbed — suhkrukauba-, shokolaadi- ja keemiatööstustele. Peale selle uued ja pruugitud wabrikusisseseaded. 547
F. Wiebeck
Berlin-Halensee
Katharinenstr. 19/20.

HERMANN MÜLLER
Papierwarenfabrik
Leipzig-Lindenau W.
Angestr. 39.
Eritööstus:

KOLLI
(pakkide) sõnteedeid, kõlgepand, etikettid, kõliste kontrollkaardid, — paberist plommid D. R. G. M.
Automaatiline suurel hulgal waimistamine.
392

Teller, Silbermann & Co.
Elektrotechn. tarbeasjade wabrik ja suurkauplus.
Berlin C. 54,
Rosenthalerstr. 13.
Tosibatareid — kolmekuulise laduwastutusega, öölaua ja kirjutuslaua lambid, kõiksugu elektrikaupa tugewa ja nõrga woolule.
Palume nõuda illustreeritud hinnakirju. 369

Ernst Ludwig Gitter
(E. L. Gitter),
Markneukirchen
(Sachsen).
Muusikariistade, keelte ja nende juurde kuuluwate üksikute osade tööstus.
Nõudke hinnakirju.
864

O. & R. STRAUSS
Remscheid 53. Saksamaa.
Tööriistad auto ja jalgratta metalltööstustele.
464

Köslinner-Jndustrie-Werke

Omanik: Carl Schroeder.
Detsimaal-liikuwawihi, looma- weorlista- ja lauakaalud.
Wabrik: Köslin i. P.
Rikkalik mustrilada.
Berlin SW. 68. Ritterstr. 50.

394

Elster-Nukuwankrid

408

Lapse pailaps!

Kummiratastega ja ilma, suurepärastes kunstwärwi maales.
Saadawal igas paremas mänguasjade kaupluses, kui müügil ei ole, annab teateid
Elster-Puppenwagen-Fabrik G. m. b. H. Düsseldorf

Lähliastjad aur- ja mootorwentiilid igas konstruktsioonis ja mõõdus saawad

wentiilparandus masina Mago'ga ruttu ja kindlalt aurupidawaks tehtud.

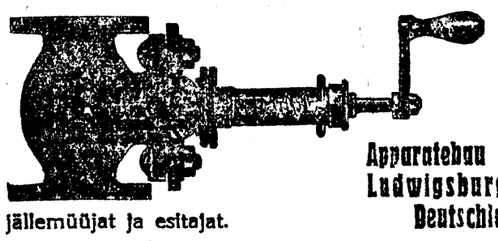

443
Wajatakse jällemüüjat ja esitajat.
Apparatebau Hagspiel. Ludwigsburg, Wttbg. Deutschland.

808
Praepotid
Kastrulid
Weekatlad
Tee- ja kohwikannud
Wahulusikad ja kulbid
Sõõgilaua nõud
Kõiksugu tarbed

NOODID
mitmesugust. wäljaannetes ja **muusikariistad.**
Musikhaus Rettig
Hamburg,
Bleichenbrücke 6—8.
374

Import. Keemiaained: Export.
Õlid Raswad
Waha Tõrw
igasugu tööstuse otstarbeks.
Gerrit Köster, Hamburg XI. 375

F. C. Lippert Nachfolger.
Metallwarenfabrik
Berlin, Schmidstrasse 33.

Stantsimis- ja walamistööstus. Kaunistused hobuseriistadele. Tulitõrjeposti-sõjawäe-lastemängu sõjawäetarbete kaunistused. Kopillukud, nahkshnellid, rõngad jne. 527

Erakorraline pakkumine
293
20.000 kunst-postkaarti — 140.000 mrk. (Wõib tshek ühes tellimisega saata). Wäljawalitud postkaardid 1000 tükki — 8000.— mk.
Alfred Weinstein
Hamburg 11.

Meisel & Herold
Harmonikafabrik, Muusikinstrumente
Klingenthal (Saksa.) No. 137.

319
Harmonikuid ja suupille, niisama kõiksugu teisi muusikariistu suures walikus. Nõudke kirjalikke pakkumisi ja hinnakirju.

Kondi- ja lihajahu tööstuse sisseseaded, linnaksewabrikute sisseseaded, transport sisseseaded, elektri-automaat õllepumbad. 550

Maschinenfabrik Hechmuth
Gegr. 1883. Gegr. 1883.
DRESDEN.
Automaat kestade, täite- ja kinnipanemismasinad, segamis-, sõtkumis- ja läbilaskemasinad käsi- ja aurutööstustele.
Wäljamaa patendid. Kõrgem. auhinnad
Telegr. Adr.: Maho Dresden.

Nööbimasinate wabrik.
528-I
Nööbiwalmistamis-aparaadid, nööbiosad — riide- ja nahknööpide walmistamiseks.
Hermann F. W. Seeger
Berlin S. Stallschreiberstr. 6.

Lauanõude wabrik.
Eriala: alumiiniumist sõõgilauanõud, ettetõstjad, koogilabidad, mokka, sidroonikahwlid jne.
Tweer ja Müller G. m. b. H.
Ohrwalmsede in Westf.
LEIPZIGIS: Grosse Messhalle, Gohlisserstr. Stand Nr. 22.
490

Vogtländische Metallwerke Akt.-Ges.
Rodewisch (Sachsen)

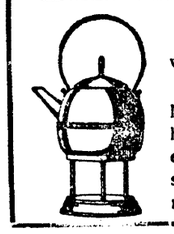

wõõrastemaja- ja lauanõud.
Nikeldatud ja hõbetatud wask elektri keetmise ja soendamise aparaadid.

342

398

Otto Klausner
JALANÕU EKSPORT
Kõige lihtsamast Tööstusapast kuni luksuskaponi
BERLIN C 2 KÖNIGSTR. 43/44
TELEPH. ZENTRUM 10360, 10065
TELEGR.-ADR.: KLAUSNER BERLIN

Sõrmehaawasidemeid, külmakaitseid kõrwadele, lastekaitse wõõsid, naisterahwa sidemeid, silmaklappe ja kõiki sidumistarbeid sidemete tööalal walmistab tööstuswõimuliselt
Verbandartikelfabrik
PAUL NEBEL
Schönau b. Chemnitz.
491

504
Soola kolooniaalkaupe
Rehe & Neuchaefer
HAMBURG 8.
Järgmiste kaupade wäljawedu:
Igatseltsi soola, kiwisool ja lauasool. Kolooniaalkaubad: kuiwatatud puuwili, ploomid, rosinad, õunad, würtsid jne.
Wajatakse esitajat.

Bornefeld & Co.
Hamburg
Fabriklager Hüxter 12.

493
Alumiinium weekatlad, kohwi- ja teekannud, keedupotid, kõõgiriistad, lauanõud.

E. Aschach, Hamburg
501-il asut. 1892.
Kemikaalid
wärwi, kummi, naha, paberi, seebi ja potitööstustele. Pharmaceuti kemikaalid ja eritarbed. Kõiksuga rohud.
Üldine Export & Import
ABC Code 5 Ed.
Telegr. aadr.: Bachauer,

Toimetus
Pitk tän. nr. 54/56, Tallinna
Kõnetunnid kella 10—12 ja 5—
Peatoimetaja telefon nr. 8
Päewauudiste osakond nr. 3-
Toimetusel üldine „ 23-7
Telefonid erakorteritest:
Peatoimetajal nr. 7-5
Wastutaw toimetajal „ 6-6
Päewauudiste osak. toim. „ 13-8
Ärijuhil „ 4-6
Kontor Harju tän. nr. 43. Ar
Ärijuhatus ja arwepidamine Pit
Ärijuhi kõnetunnid
Tellimiste ja lehtede ärasaatmise a

Nr. 2 (1211)

Au lang
Wabariigi koda

Walitsuse feisuko
riigiwanema J.
Balti-Wene laew
Wene-Balti seit
Juglise kodanikud
„Manchester Gua
„Heakstegemisküsim
kõne heakstegem
konwerents alga
Jiri iseseiswuslaste ko

Walitsuse se

Riigi
Riigiwanema seletused a
Eile oli riigiwanem palunu juuremate kodumaa lehtede pea päewaküsimuseks saanud Bern muandmisloo kohta wabariigi mist ja seisukohta awaldada. letus oleks kõlluwõetult järgmi
Kuidas küsimused armuand
Armuandmine on põhiseadu wabariigi walitsuse kätte, kes teises küsimuses, täieste kollegio
Armuandmispalwed waata kohtuminister ja teeb nende walitsusele ettepanekud, kuid o korrast ka eraldusi ette tulnud. neb walitsus kohtuministri sei on ka küllalt juhtumisi, kus ko panek kõrwale jäetakse ja mõne liikme ettepanek wastu wõetakse
Armuandmiskõsimuste arut tamisel on walitsus alati seisu mitte kohtuotsuste ümberotsusto wideerimisega tegemist ei ole, õiguse tarwitamisaktiga, kusju momendiks on olnud küsimus, olewa isiku minewik ja ülalpid tust pakuwad, et tema jeaduse

Kino **Modern** S. Tartu m. 4. Kõnetr. 19-68. 1.—6. jaanuarini.
Esim „Es Awat
Restora Maitsewad söögid, par mängib trio: Iserowits Del Tredici.
Kinoteater Royal-Vio Wiru t. 10. „S

Toimetaja: vastu. „Waba Mar" Tallinnas.